

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO VIII.

LJUBLJANA, MARCA 1967

ŠTEVILKA 3

Letna konferenca ZK

V ŽIVEM STIKU S KRITIKO IN POBUDAMI DELOVNIH LJUDI MORAJO KOMUNISTI DOPOLNJEVATI, SPREMINJATI IN CELO OPUŠČATI SVOJE ZAMISLI, IMETI PA MORAJO ZMERAJ SVOJA STALIŠČA IN SVOJE PREDLOGE — UGOTAVLJA POROČILO TK ZK LITOSTROJA.

Letne konference osnovnih organizacij, analiza teh konferenc, ki je bila objavljena tudi v našem glasilu, delovni sestanki tovarniškega komiteja in osnovnih organizacij so prispevali k uspehu redne letne konference komunistov Litostroja. Relativno mirno vzdušje na konferenci je imelo svoj vzrok prav v tem, da so bile priprave na konferenco to pot temeljite.

Poročilo, ki so ga delegati prejeli že deset dni pred konferenco, je sicer dokaj splošno obravnavalo rezultate delovanja komunistov v preteklem obdobju. Prav tako tudi uvodni referat, ki je bil povzet po njem. Na konferencah osnovnih organizacij pa so se bolj živo dotikali tudi konkretnih perečih problemov.

Glede na kritične pripombe v razpravi, ko so bili problemi, nakazani v poročilu, celoviteje izoblikovani, je konferenca delno dosegla svoj namen. Opredeljeno je bilo mesto in vsaj na splošno naloge komunistov, da se bodo lahko znašli na čelu tistih, ki želijo Litostroj uveljaviti v širšem gospodarskem prostoru.

Konkretna oblika delovanja komunistov bodo s temeljito reorganizacijo po vsebinski plati pripomogle k uspehom, ki si jih vsi želimo. Upoštevali bomo na konferenci podarjene dileme, vprašanja in probleme s področja samoupravnih odnosov, delitvenih razmerij, odnosov do delovne sile in gospodarjenja v razmerah družbene in gospodarske reforme, bo komuniste spremljala precej trnova pot. Elastično in dinamično življenje pa bo hkrati z zavestno družbeno akcijo komunistov in drugih somišljenikov pripomoglo k stvarnemu napredku našega kolektiva in družbe kot celote.

Komunisti Litostroja so se zbrali na letni konferenci 25. februarja. Mala kino dvorana je bila polna delegatov in gostov.

Konferenco je odprl sekretar TK ZKS Milan Vidmar in pozdravil vse navzoče. Konferenca so se udeležili kot gostje:

Franček Mirtič, član IK CK ZKS in sekretar MK ZKS, Vinko Trček, član MK ZKS, Stane Peterca, sekretar občinskega komiteja ZKS Šiška, predstavnik »Metalne« iz Maribora in drugi.

Po izvolitvi delovnega predsedstva je konferenca izvolila verifikacijsko, kandidacijsko in volilno komisijo ter komisijo za zaključke. Glede na to, da so poročilo TK ZK Litostroja prejeli delegati že prej, je podal referat o aktualnih nalogah ZK TZL Martin Einbauer.

ravnava v osnovnih organizacijah in v razpravi tovarniškega komiteja oziroma v drugih družbenopolitičnih organizacijah. V tem pogledu smo bili prav gotovo odločni in menimo, da je bila idejna pobuda pravočasna in utemeljena.

Uresničevanje glavnih ciljev gospodarske reforme in njenih pglavitnih materialnih pogojev za trajnejšo gospodarsko stabilnost, kot so: intenzivnejša proizvodnja z večjo produktivnostjo dela in uravnoteženje vseh oblik potrošnje in plačilne bilance je bilo od vsega začetka v središču naše idejne in akcijske pobude, da bi naša delovna skupnost bila zaveden in soodgovoren nosilec družbenih in gospodarskih teženj, kot jih je družbena skupnost opredelila s sprejetjem reforme.

Zato je umevno, da je gospodarska reforma s svojimi smotri in tempom njihovega uresničevanja dala svoj pečat tudi aktivizaciji Zveze komunistov v naši delovni organizaciji.

Vendar ta proces še ni končan, bolje rečeno, je šele sedaj prešel v odločilnejšo fazo.

Glede tega morda niti ni več toliko pomembno, kaj smo že storili in v čem so bile naše napake. Odločilnejše je, da se po analizi prehojene poti pravilno opredelimo za nadaljnje idejne pobude in politične akcije, da bo naša delovna skupnost, ki ji pripadamo, venomer zaveden in soodgovoren nosilec družbenih in gospodarskih teženj, torej družbeni in gospodarski dejavnik.

S tem nikakor ne pomenimo zmanjšati pomena aktivne vloge, ki smo jo odigrali, in prav tako ne zabrisati odgovornosti za pasivizacijo, ki smo jo ugotovili v lastnih vrstah in zaradi katere je začetni idejni pobudi, ki je bila zmeraj enotno dogovorjena, večkrat manjkalo enotnosti in doslednosti.

Zavedati pa se moramo, da postavlja sedanji družbeni razvoj pred vsakogar izmed nas neprimerno večje zahteve in terja od slehernega komunista neomajno vztrajanje v boju za oplemenitenje in dosledno uresničitev napredne idejnosti.

V živem stiku s kritiko in pobudami delovnih ljudi moramo komunisti dopoljevati, spreminjati in morda celo opuščati svoje zamisli, toda vselej moramo imeti svoja stališča in svoje predloge.

Vendar kritiziranje nikakor ne pomeni boja mnenj in prav tako nima nobene lastnosti neposredne demokracije. Demokracija je, če sprejmemo boj mnenj kot cilj plemenitenja naprednih stališč.

Za takšen boj je potrebno, da smo zmeraj idejno močni in akcijsko sposobni na podlagi idejne enotnosti o temeljnih načelih in o splošni politični usmeritvi. Ta pa ne more biti drugačna na kot samo — socialistična.

Ce točno analiziramo delno neuspešnost našega delovanja v nekaterih situacijah, na katere nismo bili vselej pripravljeni in so nas včasih celo presenetile, si moramo priznati, da nismo zmeraj uspeli prodreti v miselni svet širšega kolektiva, a mnogokrat niti ne v miselni svet nas samih.

Že na samem začetku gospodarske reforme smo se komunisti Litostroja opredelili, da je treba utemeljenim in nujnim ukrepom za odkrivanje notranjih rezerv priključiti še vse drugo, kar zagotavlja trajnejše uspehe, a se tiče v prvi vrsti smotrnejše organizacije dela, večje in kvalitetnejše proizvodnosti zruženega dela in uspešnejše poslovnosti ter gospodarnosti v vsaki obliki dejavnosti našega podjetja.

Tedaj in ves čas pozneje smo se dobro zavedali, da ni mogoče doseči vsega naenkrat. Hoteli pa smo, da bi bila osnovna orientacija zmeraj jasna in dosledno zastopana, potem ko smo se za njo zavestno opredelili in pristali tudi na vse njene posledice.

Ta proces dejansko še ni zaključen in se ga komunisti Litostroja prav dobro zavedamo; v tem je eden izmed pglavitnih razlogov, da hočemo z odkrito

Zlata smučka 67

Mladi Kabaj se je že ob prvem nastopu odlično uveljavil

kritiko na račun lastnih napak doseči enotnost in odločnost akcije, kot je potrebna, da se prvotno načrtana pot nadaljuje.

V prvi fazi gospodarske reforme in že v pripravah za reformo je bilo poskrbljeno za materialno bazo samoupravljanja. Zadevni družbeni problem je doživel bistvene premike in je vsaj v glavnih osnovah načrtan ter bolj ali manj dosledno izvajen. Vendar z vidika poslovnosti to še ni vse; slediti mora še marsikaj drugega.

To, kar naj še sledi, pa ni samo stvar družbene skupnosti kot celote, temveč se tiče tudi posamezne gospodarske panoge in sleherne delovne organizacije v okvirih posamezne panoge.

Komunisti Litostroja se zavedamo, da razširitev in nadaljnja poglobitev materialne osnove samoupravljanja ne more pomeniti samo več sredstev za notranjo delitev. Del družbenega proizvoda, ki nam ostane oziroma bo ostajal, ni ves namenjen za potrošnjo. Treba ga je vedno bolj prištevati k sredstvom, ki pomenijo notranjo akumulacijo za večjo poslovnost in za uspešnejšo konkurenčnost v vseh njenih oblikah in v svetovnih merilih.

Zavedamo se nadalje, da se sredstva ne morejo strogo in izključno ohranjati v okvirih določene delovne skupnosti, temveč jih je treba združevati, da postanejo močnejša in privlačnejša za njihovo plasiranje.

Zaradi tega smo komunisti Litostroja nosilci in zagovorniki ideje, da je treba razvijati trajnejše poslovno sodelovanje med delovnimi organizacijami in da so integracijski procesi — v tej ali drugačni obliki — gospodarska nujnost in hkrati pomemben pogoj za liberalizacijo cen in za dosledno izvajanje načela delitve po delu.

Na razvoj integracije gledamo komunisti Litostroja kot na sestavni del sodobnejšega gospodarjenja in prvi pogoj za hitrejšo naraščanje produktivnosti sil, znižanje proizvodnih stroškov, večjo produktivnost dela in večji življenjski standard delovnih ljudi kot tudi za nadaljnji razvoj socialističnih družbenih odnosov, temelječih na samoupravljanju.

Vendar poudarjamo na podlagi dosedanjih izkušenj, da je pogoj za intenzivnejše gospodarjenje, ki naj temelji na medsebojnem sodelovanju in združevanju v gospodarstvu, čim večja strokov-

nost pri reševanju problemov, s katerimi se srečujemo, ko iščemo optimalne rešitve za razvojne smeri, za delitev dela in za integracijske oblike, kot tudi za napredek produkcijskega procesa in organizacije dela.

NASE DELO V SAMOUPRAVNEM MEHANIZMU

Problematika samoupravljanja je skupna vsem proizvajalcem. Samoupravni organi so organi delovne skupnosti.

Zaradi tega se komunisti Litostroja ne moremo postaviti nad samoupravne organe kot nadrejena politična sila ali kot njihov kritik, temveč moramo delovati predvsem kot sestavni del vsega našega samoupravnega demokratizma, se pravi skupaj s celotnim delovnim kolektivom in v okviru samoupravnih organov, kot si jih delovna skupnost določi in izvoli.

Zavzemati se moramo za takšen razvoj samoupravljanja, da bo proizvajalec kar najbolj neposredno sodeloval pri upravljanju in da bo kot samoupravljalac spodbujal integracijo v gospodarstvu, sodobno tehnologijo in umno gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Glede tega se moramo vselej zavedati družbene odgovornosti, kakor izhajajo iz našega poslanstva v smislu uspešnega reševanja problemov na podlagi pravih političnih stališč in prijemov.

Ce bi bili v naših osnovnih organizacijah in tudi drugače v aktivih komunistov v Litostroju dosledno in vselej analizirali samoupravljanje s stališča vsebine in nujno potrebne demokratičnosti akcije, bi bili verjetno vsaj v večini primerov spoznali, da pravilno opredeljena in izvajana politična iniciativa ne ovira samoupravljanja, temveč pospešuje njegov razvoj in mu daje vsebino, ki jo potrebuje in jo mora imeti, da lahko uresniči svoj smoter.

Danes je to toliko bolj očitno, ko se zaostrejo odnosi v proizvodnji in nastaja cela vrsta novih problemov v luči družbene in gospodarske reforme. In prav tu vidimo, da samoupravljanje v našem delovnem okolju ne gre dosledno po poti nadaljnjega razvijanja in afirmacije skupnega premagovanja nastajajočih težav, temveč se s poudarjanjem

(Nadaljevanje na 2. strani)

Novi sekretar TK ZK Litostroja inž. Zvone Volfand

Poročilo o delu TK

Na današnji konferenci podajam povzetek iz materialov predvsem s stališča:

— prilagoditve delovanja komunistov samoupravnemu mehanizmu,

— metode dela delovanja komunistov in

— idejne in organizacijske učvrstitve Zveze komunistov v Litostroju.

NAŠA IZHODIŠČA

Za preteklo mandatno dobo je značilno, da je pomenila obdobje korenitih sprememb in dogajanj v gospodarskem in političnem življenju. Obdobju med našima konferencama je dal poseben poudarek VIII. kongres ZKJ, nato pa še zlasti III. in IV. plenum CK ZKJ, kakor tudi republiški plenumi.

Komunisti Litostroja smo se pridružili zadevnim ugotovitvam in smernicam in takratni akciji z razčlenjevanjem in reševanjem napak, kot so se pokazale v ob-

Potek konference ZK Litostroja

(Nadaljevanje s 1. strani)

ekonomskih in strokovnih momentov samoupravljanje pogosto izključuje kot element proizvodnje in ekonomike.

To so vsekakor pojavi tehnokratizma, ki vse preveč spremljajo naše delo in ki nikakor niso združljivi z ideologijo komunistov in s splošno demokratizacijo proizvodnih odnosov.

V tem se odraža pretiran formalizem, vpricho katerega proizvajalca ne more preveč pritegniti vloga samoupravljalca, ker kaj kmalu začuti, da ga nihče ne angažira za reševanje temeljnih problemov na široki ravni.

Organi samoupravljanja postajajo zaradi formalizma skoraj pretežno le predstavniki navideznega kolektivnega interesa z dolžnostjo, da se pečajo celo z drobnimi strokovnimi problemi, medtem ko ne oblikujejo načel gospodarske politike podjetja in zato tudi ne morejo vselej kritično obravnavati in ocenjevati uspešnost uresničitve te politike.

Dileme in različna stališča o teh osnovnih vprašanjih so prav gotovo vzrok, da smo komunisti Litostroja pomenili nezadostno idejno oporo hitrejšemu razvoju samoupravnih odnosov in da tega razvoja nismo zmeraj in dosledno pospeševali s politično pobudo, temveč smo večkrat prepuščali naše samoupravljanje samemu sebi in tako dopuščali njegovo delno zaostajanje.

Z lastno razdrobljenostjo pri dosedanjih organizacijski obliki našega delovanja nismo pospeševali samoupravljanja in prav tako ne razvijali samoupravnih odnosov, temveč smo v resnici dopustili prav nasprotno, ker se sami nismo mogli poglobiti v specifično problematiko, kot bi bilo nujno za učinkovito delo. Veliko število drobnih in vase zaprtih organizacij drobi združene sile in večkrat celo hromi učinkovitost monolitne idejnosti oziroma enotnost idejne pobude, kot bi jo komunisti v Litostroju morali imeti in uveljavljati.

V nadaljnjem razvijanju naše ga samoupravljanja je vloga komunistov prav gotovo zelo pomembna. Naša politična pobuda je nujno potrebna, če hočemo doseči, da se samoupravljanje ne omeji le na njegove organe na ravni podjetja ali samoupravnih enot in da se ne izživlja v formalizmu odločitev o nekaterih strokovnih problemih, prepuščajoč oblikovanje poslovne politike v vseh njenih manifestacijah nekemu drugemu — mimo skupnega interesa delovne skupnosti.

Pobuda komunistov mora biti usmerjena k formiranju skupnega interesa delovne skupnosti. Če to zagotovimo, potem bomo prav gotovo dali samoupravljanju bogato idejno vsebino in ne bo več nevarnosti, da ostajajo zbori delovnih ljudi ali seje organov samoupravljanja nesklepčni, kot se je doslej dogajalo.

Pri oblikovanju skupnega interesa je treba politično akcijo usmeriti najprej na tisto problematiko, ki je danes nedvomno v ospredju in v pogojih gospodarske reforme naravnost življenjsko nujna.

Pot k izpopolnjevanju in nadaljnjemu razvoju samoupravljanja je v prvi vrsti nakazana v delitvi po delu. To je področje, na katerem so negativne težnje še vedno zelo močne, a na katerem se po drugi strani najbolj učinkovito ter hkrati najbolj neposredno opredeljuje in oblikuje skupni interes. Seveda ni misljen pri tem le nagrajevanje v ožjem pomenu, temveč tudi vse tisto, kar je pogoj za formiranje družbenega proizvoda dela skozi poslovnost in gospodarnost oziroma produktivnost dela in uspešnost poslovanja.

Za našo idejno pobudo in politično akcijo je pri tem osnovno, da se notranja delitve čim bolj približa delovnemu človeku na delovnem mestu in v ožjem delovnem okolju ob pogoju, da bo njegov delovni prispevek za-

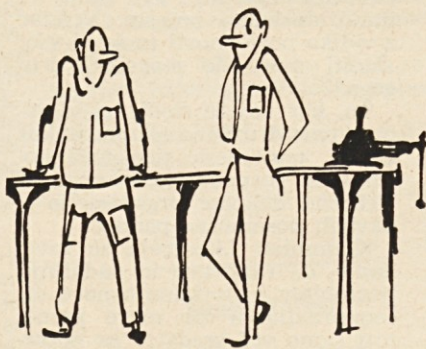
res in dosledno vrednoten po delu na delovnem mestu in v odvisnosti od preverjenih uspehov ekonomske oziroma delovne enote ter uspehov podjetja kot celote.

To pomeni, da se komunisti v Litostroju zavzemamo za izpopolnitev notranje delitve s stališča samoupravnih pravic in dolžnosti kot tudi samoupravne odgovornosti, izhajajoč iz temeljnega načela, da ne more biti nobenih privilegijev in da mora vse sloneti na resničnih uspehih dela, pri čemer naj bodo vse enote — samoupravne oziroma delovne in organizacijske — v enakopravnem položaju pri samoupravnem razpolaganju z rezultati združenega dela in skupnega poslovanja v sorazmerju z resničnim deležem pri aktivnem ustvarjanju dohodka in ob rizikovni povezanosti v vseh primerih, ko je treba zavoljo uspešnega poslovanja celote prevzemati tudi določena bremena.

METODE NAŠEGA DELA

Spoznanje, da je samoupravljanje družbena osnova, na kateri se opredeljujejo in oblikujejo skupni interesi, postavlja pred nas komuniste tudi vsebinsko in akcijsko zelo pomembne naloge v sindikalni organizaciji in v mladinski organizaciji, kot tudi povsod tam, kje je stik z drugimi člani delovnega kolektiva najbolj neposreden in živ ter v določenem oziru najbolj trajen.

Glede tega pa si moramo odkrito priznati, da nismo bili vselej dosledno aktivni in da smo svojo vlogo v teh okvirih velikokrat omejevali na formalna vprašanja vključevanja v sestavo sindikalnih organov ali vključevanja mladincev v naše vrste, da bi nato po končani mandatni dobi v lastnih osnovnih organizacijah nekako kot pasivni opa-

zovalci izrekli svojo oceno, ali je bilo delo množičnih organizacij dovolj uspešno in plodno.

Takšna aktivnost z naše strani je v bistvu pomenila zgolj pasivizacijo, ki jo je treba kritizirati in odpraviti.

Če hočemo, da bo naša idejna pobuda vselej v skladu z družbenimi tokovi in z utemeljenimi skupnimi interesi, oziroma da bo naša politična akcija venomer prisotna in učinkovita, moramo uvrstiti v svojo dejavnost kot poglavitno metodo dela poglobljen in trajen stik s sindikalno organizacijo in z mladinskimi aktivisti.

Problem se seveda ne kaže samo z vidika večje aktivnosti komunistov Litostroja — naših osnovnih organizacij in aktivov, temveč tudi v luči aktivnejšega dela sindikalne organizacije kot celote. Tudi v tem pogledu so bile v pretekli mandatni dobi določene pomanjkljivosti, ki pa posredno zadenejo še nas, ker smo z lastno pasivizacijo dopustili, da so bili sindikalni organi ponekod na neustrezni idejni ravni in premalo aktivni, tako da niso bili vselej kos problemom v posameznih situacijah.

Naše delo na terenu, izven ožjih okvirov delovne organizacije, je bilo v pretekli mandatni dobi sorazmerno plodno. Vendar tudi glede tega moramo poudariti, da je treba zadevne stike s terenom še bolj poglobiti in razširiti, ker s tem lahko zelo učinkovito vplivamo in dosežemo odstranitev sleherne težnje po druž-

beno škodljivi zaprtosti v mejah lastnega delovnega okolja, se pravi, za odstranitev vsega tistega, kar v končnih posledicah negira smisel in vsebino samoupravnih kot družbenih odnosov.

Posebej moramo poudariti aktivno komunistov kot eno izmed uporabljanih oblik našega delovanja. Čeprav je res, da nam ni uspelo v celoti realizirati vseh aktivov, vendar tovarniški komite meni, da so primerna oblika dela, kateri naj se v bodoče posveti še večja pozornost.

Za vse komuniste v Litostroju velja na podlagi analize opravljenega dela in načina, kako smo izpolnjevali svoje družbenopolitične naloge, za osnovno dolžnost in nujnost idejna in organizacijska učvrstitev Zveze komunistov v naši delovni organizaciji.

Današnji čas in sedanja družbeni tokovi ne dopuščajo nekdajnjega praktičizma in formalizma bolj ali manj rutinskega dajanja direktiv. Rutinerstvo in direktivarsko prakso je treba dosledno opustiti in se resno lotiti

idejnega vodstva, idejne pobude in idejno utemeljene politične akcije, kakor ustreza poglobljanju naše demokracije.

Pri tem pa bi bilo seveda zmotno, če bi kdorkoli med nami štel to za upadanje avtoritete in podobno.

Nasprotno, dosledna idejnost pri oblikovanju stališč in organizacijska učvrstitev kot pogoj za doslednost politične akcije nam dajejo polno zagotovilo, da bo naša prisotnost zmeraj potrebna in utemeljena.

Zavedati se moramo, da se avtoriteta ne pridobiva zgolj z verbalno opredelitvijo za družbeno napredne ideje oziroma celo le na podlagi formalne vključitve v določeno družbeno-politično organizacijo, temveč je vse to le zunanja manifestacija nečesa, kar mora izhajati iz nas samih in mora biti idejno jasno in dosledno, da si z idejno močnimi argumenti pridobimo avtoriteto skozi enotno in dosledno politično akcijo.

Razprava o referatu

Delo na konferenci je po referatu potekalo v zgoščeni razpravi. Težko je glede posameznih razprav postaviti neko prioriteto po pomembnosti. Vsako od obravnavanih vprašanj je del celote dejavnosti komunistov, vsa skupaj pa kažejo realno sliko delovanja ZK Litostroja v preteklosti in nakazujejo delo v prihodnosti.

Vladimir Kovač iz kadrovske službe je v sestavku, ki je imel značaj koreferata, orisal proces reorganizacije ZK v našem kolektivu. Po razpravah o reorganizaciji ZK v mestnem in občinskem merilu kaže, da tudi v Litostroju nismo še presegli faze, ki je zgolj organizacijskega pomena. Šele uresničitev novih oblik dela bo prinesla novega duha v vsebino delovanja.

Štefan Praznik je menil, da sta uspeh in sposobnost komunistov odvisna od temeljnih programov. Zato moramo izdelati v osnovnih organizacijah akcijske programe. Pri sestavljanju programov je treba posebno pozornost posvetiti pripravi materiala, ki naj bo namenjena tudi nekomunistom. Drugi člani kolektiva naj imajo možnost razpravljanja tudi kasneje, ko se komunisti že sestajamo. Vprašanje programa je tesno povezano z metodami dela.

Pri tem gre za prožnost, elastičnost delovanja ob določenem povečanju stopnje organiziranosti ali discipliniranosti.

Za izboljšanje metod dela je med drugim potrebno okrepiti sodelovanje z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, ki se je do sedaj omejevalo le na formalne odnose.

Sekretar mladine Jože Baumkircher je razpravljal o sprejemanju mladine v ZK in problemih mladine znotraj naše delovne organizacije. Kaj odvrča mladino od vstopanja v vrste komunistov? Po mnenju mladinskega sekretarja gre za napačen način sprejemanja, hierarhičnost in karizem nekaterih članov ZK. Boj mladih je danes drugačen kot v času NOB, zato pa nič manj pomemben. Osnovna današnja naloga mladih je sodelovanje v boju za afirmacijo samoupravnega sistema.

Zato pa se mora ZK, bolj kot do sedaj, posvetiti problemom mladih in jim pomagati pri idejnem razvoju.

Anton Kovačič je osvetlil odnos mladine do samouprave. Če od mladih pričakujemo, da bodo v organih samoupravljanja zastopali določena stališča, potem jih moramo dovolj zgodaj pripraviti na vlogo samoupravljalca. Zlasti pa je važno, da mladega človeka ne zapustimo, ko postane član samoupravnega telesa. Tu se

pravzaprav šele prične prava šola mladega proizvajalca, kjer naj ZK polno odigra svojo vlogo.

Inž. Franc Pentek ni govoril samo o uspehih komunistov, temveč tudi o neuspehih. Osrednji problem njegovega izvajanja je bila reorganizacija proizvodnih enot, pri katerih komunisti niso odigrali vedno pozitivne vloge. Če so bili komunisti tisti, ki so s svojo kritiko v preteklosti uspeli sprožiti organizacijske spremembe, danes ne nastopajo več enotno pri izvajanju postavljenih smotrov. Drugo pomembno vprašanje pa je negativna praksa tako imenovanih dvojnih stališč. Dogovor o izvajanju načela reelekcije ali vprašanja zmanjšanja števila zaposlenih praktično ni bil upoštevan. Vse to pa zmanjšuje naše uspehe in nam prinaša nove težave.

Miro Koren iz oskrbovalnih obratov je zavrnil očitke glede neupoštevanja predloga o reorganizaciji njihove proizvodne enote. Vsiljevanje nekih predlogov, ne da bi upoštevali razpravo prizadetih, rodi deformacije znotraj kolektiva.

Inž. Nedeljko Perić se je omejil na kritiko poročila; nanizal je bistvene probleme kolektiva, ki jih je poročilo obšlo ali obravnavalo le površno. Najbolj kritična vprašanja so po njegovem mnenju: neučinkovitost kadrovske politike, moralno politični problem z ljudmi, ki dobivajo polni osebni dohodek, čeprav nimajo ustrezne strokovne izobrazbe, nasprotja med upravo in samoupravnim mehanizmom, neustreznost vodilnega kadra itd.

Konferenco je nato pozdravil in ji zaželel uspeh tudi predstavnik ZK »Metalne« iz Maribora.

Francšek Mirtič: »Velike stvari se uresničujejo z drobnimi rešitvami,« je povzel v svoji razpravi sekretar mestnega komiteja ZKS. Komunisti gledamo široko in naprej. Družbena in gospodarska reforma ne sme vsebovati samo reševanja napak in elementov reforme, temveč mora pomeniti globalni korak naprej. Pojavljajo se različni negativni pojavi; ti prihajajo od tistih sil, ki se ne morejo sprijazniti z radikalno smerjo reforme. V boju komunistov za cilje reforme je še posebno pomembno, da razumemo bistvo demokracije, kjer gre za pošteno in odkrito argumentiranje. Reorganizacija ZK pomeni po besedah tov. Mirtiča strnitev partijskih sil, bilanco sposobnosti komunistov, skratka, sledi naj logična pregrupacija sil, ki bodo brezkompromisno krenile na pot napredka. Pri tem pa še tako velika zavzetost komunistov za reorganizacijo ne bo uspešna, če bilance uspehov ne bodo občutili tudi drugi ljudje. Če hočemo po-

stati ustvarjalci novega življenja in ne samo družbeni kritiki, moramo v proces reorganizacije vnesti novo moralo.

Štefan Jurak se je zavzel za popolnejše obveščanje v kolektivu. Modernizacija v Litostroju in vprašanje delitve sta po njegovem mnenju dva elementa, ki morata biti deležna v večji meri kot doslej ustreznega obveščanja.

Na koncu je povzel nekaj misli tudi sekretar obč. kom. v Šiški Stane Peterca. Po njegovem mnenju je pri nas še vedno očitna tendenca, da bo Litostroju pomagal nekdo od zunaj. Poiščimo rezerve v ekonomičnem trošenju razpoložljivih sredstev. Po njegovem mnenju je naša največja notranja rezerva v pravilni organizaciji dela.

NOVI TK ZK LITOSTROJA

Po končani razpravi je bila izglasovana razrešnica tovarniškemu komiteju, nakar so delegati izvolili novega. V novi TK ZK Litostroja so bili izvoljeni tile tovariši: inž. Mihael Bedina, inž. Janez Cigale, inž. Viktor Nolimal, Štefan Praznik, Janez Presetnik, inž. Zvone Volfand, Karel Gornik, Ivan Bokal, Vladimir Kovač, Alojz Mežnarič, inž. Marko Celarc, Anton Kovačič, Jernej Milnar, Bogo Pirc in Dušan Tomšič. V revizijsko komisijo pa so bili izvoljeni: Peter Pongrac, Boris Kalčič in Jože Marinček.

STUDIJSKA SKUPINA

Na pobudo obč. komiteja ZKS v Šiški, se je formirala skupina komunistov, v kateri so tudi naši člani kolektiva. Ta skupina želi ugotoviti aktivnost komunistov v času, ko smo začeli izvajati družbeno in gospodarsko reformo. Njen namen je predvsem, poiskati in opredeliti tiste sile, ki vplivajo na določene procese in gibanja znotraj kolektiva. Dobljeni rezultati bi nato služili kot orientacija za delovanje komunistov v prihodnjem obdobju. Obenem bi določene izkušnje koristile drugim delovnim kolektivom na področju obč. Šiška. O delovanju in dosežkih bomo kolektiv sproti obveščali.

Teze za sklepe konference

Do zaključka redakcije časopisa komisija za sklepe še ni uspela obdelati do podrobnosti vseh bistvenih programskih vprašanj. Zato posredujemo tu le teze, ki jih je načelno že sprejel nov tovarniški komitej na svoji prvi seji.

1. Proces reorganizacije ZK, ki je zajel tudi naš kolektiv, bo ostal le formalen organizacijski, če ne bomo storili koraka naprej v smeri vsebinske regeneracije.

2. Pri programiranju dela komunistov je važno ohraniti dinamiko in gibkost s tem, da se približamo željam in potrebam članstva.

3. Posebno skrb bomo morali posvetiti delu z mladino. Gre za vprašanja sprejemanja v ZK, odnosa mladine do samoupravljanja in vlogo ZK pri idejni pripravi mladine na delo v samoupravnem mehanizmu kot tudi za to, kako mladina izkorišča svoj prosti čas.

4. V razmerah družbene in gospodarske reforme moramo komunisti podpreti strokovna prizadevanja, ki težijo k rešitvam dolgoročnega značaja.

5. Samoupravni mehanizem vsebuje določena protislovja, za katera je iskati vzroke v novih razmerah gospodarjenja.

6. Načela javnosti dela naj postanejo del vsakodnevnega delovanja komunistov. Veliko več pozornosti moramo posvetiti obveščanju kolektiva o gospodarskih situaciji v kolektivu, kot tudi o dejavnosti ZK.

7. Okrepiti moramo ideološko izobrazbo, zlasti individualno, kar bo prispevalo k novi kvaliteti delovanja članov ZK.

Vladimir Kovač

Odgovor na dvoje perečih vprašanj

Za januar 1967 je bilo izplačanih na naslov bruto osebnih prejemkov 476,701.053 starih dinarjev. Ta velika vsota pa je pomenila le 87,4 % naših »zahtevkov« po osebnih prejemkih.

Nekoliko poenostavljen izračun nam pove, da bi morali potemtakem izplačati v januarju 545,424.545 starih dinarjev. Ob predpostavki, da ne bi nič ukrenili in bi zares izplačevali toliko skozi vse leto, bi to pomenilo več kot 6 milijard in 545 milijonov.

Zato se moramo vprašati, ali sploh zmoremo toliko. V finančnem planu za leto 1967 smo predvideli 5,7 milijarde bruto osebnih prejemkov pri 20,804-milijardni finančni realizaciji. Za izplačilo 6,545 milijard starih dinarjev bruto osebnih prejemkov pa bi morali doseči več kot 23,56 milijard finančne realizacije; vse seveda v okvirih planiranih postavk.

Nihče ne zanika, da to ni mogoče. Toda »Poročila z dne 4. 2. 1967« nas seznanjajo z naslednjimi rezultati izpolnitve letnega plana v mesecu januarju letos:

fakturirana realizacija	8,3 %
skupna proizvodnja	5,9 %
blagovna proizvodnja	6,9 %

Tako smo le pri fakturirani realizaciji izpolnili načrtovano pričakovanje.

Na podlagi te fakturirane realizacije smo nekako opravičili

bruto osebne prejemke v višini 475 milijonov, a smo tudi to vsoto januarja presegli, čeprav samo ob »87,4 procentnih plačah«.

Poudariti pa moramo še, da »živimo« od plačane realizacije, ki zaostaja za fakturirano. Zato je toliko bolj očitna nerealnost samega izplačila, da sploh ne govorimo o neprepričljivosti »zahtevkov« po osebnih prejemkih.

Primerjava januarskih izplačil osebnega dohodka v preteklem letu in letos, izražena v starih dinarjih, je naslednja:

	1966	1967	%
Bruto osebni prejemki	389,906.731	476,701.053	122,26
Število zaposlenih	3.519	3.285	93,35
Povprečni neto mesečni prejemki na zaposlenega	70.183	93.977	133,90

In kam je šel ta denar? Odgovor dobimo iz tabele »Neto osebni dohodek za mesec januar 1967«, v kateri so navedene vrste izplačil v čistih zneskih z ustreznno procentualno strukturo, a v

zadnjem stolpcu še procentualna struktura izplačil nad vsoto EC-1 in EC-2

Tako razčlenjeni podatki o neto osebnem dohodku za januar 1967 nam dajejo naslednjo sliko:

	Sdin	%	%
EC-1	126,865.108	41,20	—
EC-2	117,021.072	38,00	—
Državni prazniki	23,358.432	7,55	21,50
Preseg norm	21,931.789	7,10	20,20
Redni dopust	13,887.340	4,50	12,70
VP-43 (progresija)	10,920.083	3,54	10,10
VP-42 (80 %)	9,925.676	3,22	9,15
Težavnost	7,889.740	2,56	7,30
Stalnost	6,724.870	2,18	6,20
Nadure (50 %)	6,193.388	2,00	5,70
VP-42 (100 %)	3,326.822	1,07	3,10
Povračila	2,477.089	0,80	2,30
Nočni dodatek	922.038	0,32	0,90
Avtokontrola	516.000	0,17	0,50
Izredni dopust	367.928	0,12	0,53
VP-44	—43,681.604	—14,33	—
	308,715.771	100,00	100,00

Opustimo tokrat komentar o strukturi izplačil in o njeni upravičenosti ali neupravičenosti. Skušajmo raje odgovoriti, ali smemo kljub temu upravičeno govoriti o »plačah«, kot da so manjše od 100 %? Odgovor bi moral biti vsakakor polemičen, ali vsaj z da ali ne.

Ce bi imeli kaj več samo od procentov, bi bil problem zelo enostaven. S poenostavljeno računsko operacijo bi namreč znižali vrednost analitskih stopenj in bi na ta način matematično vzpostavili 100 % izplačilo ali tudi več.

Lahko bi ukinili nekatere vrste izplačil ali kako drugače intervenirali, če bi (ponovno poudarjamo!) reševali zgolj formalnih 100 %. Toda zdrav razum nam pove, da je pomembnejši prejemek v dinarjih, tako da ni bistvo v poenostavitvi kot navadni računski operaciji.

Kolikšen pa je lahko osebni prejemek, smo delno povedali že na začetku, izhajajoč seveda iz planske vrednosti tako imenovane osnove, a v odvisnosti od proizvodnih in poslovnih uspehov podjetja.

Res je, da so nam uvedba AODM, reorganizacija podjetja, ki se teče, nove cene in kup drugih stvari, ki so potrebne za realne analize in odločitve, prehodno onemogočile opravljati delitev na ravni proizvodnih enot in služb, kar smo do nedavnega imeli že vpeljana in smo tudi že izvajali, tako da imamo sedaj opraviti z delnim prelivanjem sredstev med enotami. Vendar to ne pomeni, da smo se odpovedali delitvi po delu in delovnem prispevku. To nas še čaka kot ena od pomembnih in nujnih nalog. Izogibati pa

se moramo delnim in začasnim rešitvam, kajti prav te so nas v zadnjih osmih mesecih dovedle do današnje problematike, ki jo je treba sedaj razvozlati.

Ne moremo trditi, da je bilo ovrednotenje analitične stopnje v višini 2500 starih dinarjev napako. Vendar je bilo zasnovano na ukinitvi dodatka za drugo in tretjo izmeno, odpravi dodatka za stalnost, zmanjšanju presega norm in izplačil po stimulacijskih pravilnikih, kot tudi na zmanjšanju števila zaposlenih — celo pod 3000, kakor smo si tedaj obetali in smo ocenjevali za realno glede na proizvodne naloge. Takrat pa še nismo govorili o progresivni stimulaciji za preseganje realnih norm, za kar smo se pozneje odločili, in tudi nismo računali s popravki ocenitve delovnih mest, s katerimi smo pohitili, ko je bilo treba izvesti AODM, pri čemer smo, žal, šli v glavnem navzgor.

No, in danes? Primerjava ni težka! Morda ne bo odveč, če se

**Inž. ZVONE VOLFAND —
NOVI SEKRETAR TK ZK**

Na prvi seji novega TK Litostroja so člani izvolili za sekretarja TK inž. Zvone Volfanda iz metalurških obratov. Le njegova osebna skromnost in skromnost komunista ne dopuščata, da bi o njem zapisali kaj več. Težko delo, ki si ga je naložil (saj vemo, da funkcija sekretarja ni več profesionalna), potrjuje njegovo zavzetost za progres. Od nas komunistov in drugih članov kolektiva pa terja zavest, da mu nudimo vso podporo pri uresničevanju skupnih ciljev.

Čestitamo!

namesto odgovora spomnimo te le anekdote:

Nekomu je bilo dano na izbiro — ali jabolko ali hruška. Odločil se je seve za — jabolko in hruško.

Ker pa je problem kljub šegavosti te anekdote za nas več kot resen, moramo najti resnejši odgovor. In če bi bili poklicani, da poiščemo na hitro »nedolžnega krivca«, bi lahko previdno in brez zamere odgovorili, da so naše osnove »vsaj v trenutni situaciji« nekoliko previsoke in da tako slabijo spodbudo gibljivega dela naših prejemkov.

Ce proglasimo za naše »osnovne plače« vsoto vrednosti EC-1 in EC-2 in jo štejemo za stoddostotne osnovne osebne prejemke, všteti tudi nadure, in jih primerjamo s celotnim izplačilom, si lahko napravimo tabelarni pregled za drugo polovico leta 1966 in januar 1967, pa bomo nazorno videli, da skupna čista vsota naših osebnih prejemkov le ni bila pod 100 %.

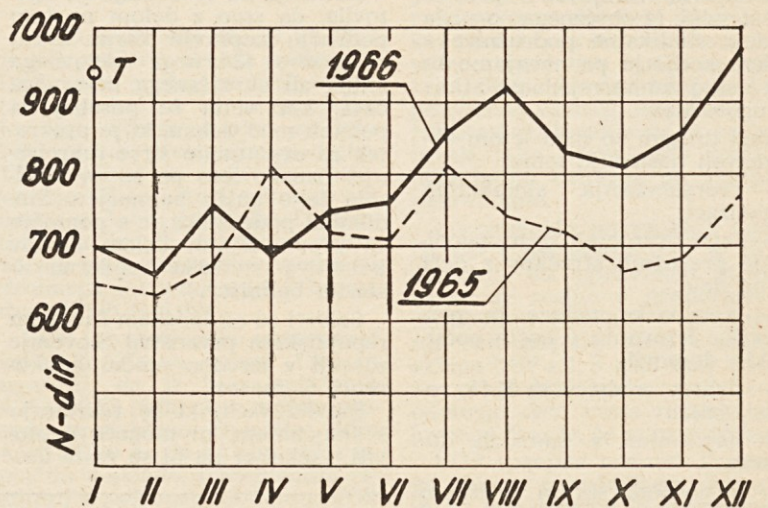
S pomočjo take primerjave dobimo naslednji pregled (vse izraženo v starih dinarjih):

	Vrednost EC-1 — EC-2	Skupno neto izplačilo	%
1966 — julij	175,718.630	295,035.071	169,0
avgust	192,463.522	312,631.786	163,0
september	204,235.032	282,262.348	138,0
oktober	248,216.182	270,522.254	109,0
november	232,386.544	287,189.193	123,5
december	255,766.972	307,419.450	120,5
1967 — januar	243,886.180	308,715.771	127,0

Dokaz je potemtakem v globalu podan. Ni pa namen tega članka, da bi komurkoli očitali, češ da je prejel preveč denarja, ali

1. KOLIKO OD SMO IZPLAČALI JANUARJA LETOS?
2. ZAKAJ SO IZPLAČILA OSEBNI DOHODKOV POD 100 %?

POVPREČNI NETO MESEČNI OSEBNI DOHODKI V LETIH 1965 IN 1966

sta navedeni v naslovu, in se na podlagi tako dokumentiranega odgovora lahko reče, da ni utemeljenega razloga za posplošene in nerealne »zahtevke« ali da ni bistvo v »stoddostotni« skupni vsoti za osebne prejemke, temveč v njeni ekonomski utemeljenosti in v strukturi vrednotenja delovnega prispevka.

Potemtakem ne kaže posploševati in poenostavljati delitve po delu s pritiskom na stoddostotne »osnove«, ker tega ne zmoremo, temveč je pred nami odprt problem resnične delitve po delu v odvisnosti od proizvodnih in poslovnih rezultatov.

V. N.

Rezultati poslovanja v letu 1966

Poslovanje vsakega podjetja je podvrženo raznim vplivom in pogojem. Ti vplivi in pogoji niso vedno enaki, tudi ne prizadevajo vseh podjetij enako in se spreminjajo v raznih obdobjih v korist ali na škodo podjetja. Kadar so pogoji poslovanja ugodni, govorimo o konjunkturi, ko pa pogoji poslovanja slabijo, govorimo o recesiji. Niti konjunktura niti recesijski pojavi niso trajne narave. Vsi si želimo samo konjunktura poslovanja leta ali čim več poslovnega uspeha, saj je od tega odvisen življenjski standard delovnega človeka.

Tudi Litostroj pozna v svoji zgodovini plodna in sušna leta. Najotipljivejši kazalec naše poslovnosti je obseg naše turbinske proizvodnje. Tako kritično leto je bilo n. pr. 1956, ko so bili iz zveznega investicijskega plana črtani razni objekti, med njimi tudi hidrocentrale. Posledice tega ukrepa za naše podjetje so bile: izpad nadaljnjih naročil, storniranja že prejetih naročil in ustavitve nadaljnje izdelave nekaterih turbin. V podobnem in morda v še bolj neugodnem položaju je podjetje sedaj, pa uvedbi gospodarske reforme. In tako kot v kritičnem letu 1956 bo treba z razumevanjem in prizadevanjem prebroditi tudi sedanje sušno obdobje.

Gospodarska reforma vsekakor globoko in široko prizadeva industrijo trajnih dobrin, predvsem strojno industrijo. Namen reforme je konsolidacija gospodarstva in financ, uravnovešanje dohodkov in izdatkov ter plačilne bilance. Nove investicije pomenijo nedvomno močno obremenitev državnega proračuna in finančne operativne z inflacijskimi tendencami. Zaradi odprave takih nezaželenih pojavov so bile že planirane investicije strogo zreducirane, investicijski krediti pa skrajšani ali sploh ukinjeni. Na obseg denarnega obtoka ima odločilen vpliv razen izdatkov za investicije tudi volumen obratnih sredstev. Zato se je Narodna banka v interesu stabilizacije

kupne moči dinarja lotila postopnega znižanja kreditov za obratna sredstva. Ravno tako je bila tudi zunanja trgovina prizadeta, predvsem z ukinitvijo izvoznih kreditov. Posledice navedenih ukrepov tudi našemu podjetju niso bile prihranjene in se kažejo v temle: Dotok naročil z domačega tržišča se je močno skrčil. Kupci — investitorji se zaradi naše nesposobnosti kreditiranja obračajo na inozemsko konkurenco, ki nudi za svoje dobave v vseh primerih dolgoročne kredite. Tako se tudi na domačih tleh, — razen z domačo — srečujemo tudi z močnejšo tujo konkurenco. Od uvedbe gospodarske reforme v letu 1965 ni Litostroj zaradi ukinitve izvoznih kreditov zaključil več nobenega izvoznega posla s kreditiranjem in je moral že dobljena inozemska tržišča prepustiti tuji konkurenci. Zaradi utesnitve kreditov za obratna sredstva je bila v letu 1966 finančna operativnost podjetja zelo prizadeta; zato tudi nabava reprodukcijskega materiala, zlasti tistega iz uvoza ni vedno potekala terminsko, kar je seve oviralo potek proizvodnje, še posebej pa finalizacijo in montažo.

Devizni režim je poglavje zase. Za finalizacijo proizvodnje potrebujemo uvoznega materiala za približno 10—12 % vrednosti celotne vrednosti proizvodnje, plačilnega pretežno v čvrstih devizah. Devizna sredstva naj bi podjetje kljub vsem naloženim omejitvam ustvarjalo samo s svojim izvozom.

Ob naštevanju objektivnih težav, ki jih premagujemo, moramo priznati svoje objektivne in subjektivne hibe in pomanjkljivosti, v katere spadajo: razne kasnitve v proizvodnji, kar povzroča podražitev lastne cene zaradi nepotrebne kopičenja režije na proizvodnih nalogih in to poleg zamudnih obresti zaradi prekoračenega obsega vezave sredstev v nedokončani proizvodnji, penalo in stroškov; previsoke vezave finančnih sredstev v zalogah surovin in materiala, organizacij-

ske pomanjkljivosti, ki pa smo jih pričeli odpravljati; fluktuacija delovne sile, storilnost dela in nezadostna izraba instaliranih kapacitet pa zastarelost strojnega parka, saj znaša odpisanost strojev že 78,10 %. Spričo navedenih težav ne moremo pričakovati takšnih rezultatov, kot smo jih dosegli v preteklih letih. Zato morajo biti naše zahteve v tem obdobju skromnejše, da bi lažje prebrodili težave, ki jih nalaga gospodarska reforma. Če gledamo na poslovanje v letu 1966 s tega aspekta, se moramo z doseženim uspehom še kar zadovoljiti, čeprav smo pričakovali več, kot smo ustvarili. Upoštevati moramo, da smo morali pokrivati negativne razlike zaradi prekoračitve planirane lastne cene pri vrsti proizvodov: n. pr. pri proizvodnji Dieselskih motorjev za tako imenovano rusko floto, pri opremi za železarno Jesenice, Skopje itd.

Odpisati ali rezervirati smo morali dvomljive terjatve, npr. terjatve nasproti Siriji za dobavljeno opremo za črpalne postaje in podobno. Tudi zamudne obresti zaradi nepravčasno poravnanih obveznosti in sodne stroške smo morali pokrivati.

K samemu proizvodnemu rezultatu moramo pripomniti, da se je število delavcev nasproti stanju iz leta 1965 znižalo za 6,2 %, efektivne opravljene in plačane ure so se znižale za 8,1 %, skupna proizvodnja zaostaja za prejšnjim letom za 16,3 %, za planom pa za 10,8 %; blagovna proizvodnja zaostaja za letom 1965 za 13,6 %, za planom pa za 16,1 %. Fakturirana proizvodnja presega rezultat prejšnjega leta za 7,7 %, plan pa presega za 0,5 %, dobiček po fakturirani realizaciji dosega 3,8 %, v letu 1965 pa je bil 10,6 %, osebni dohodek dosega v strukturi fakturirane realizacije 30,3 %, v letu 1965 pa 24,1 %, ostanek čistega dohodka za sklade podjetja se je znižal na 54,1 % zneska, ki je bil dosežen v letu 1965 in ne zadostuje za kritje ob- (Nadaljevanje na 4. strani)

Občni zbor sindikalne podružnice

V soboto 11. marca t. l. je bil v mali kino dvorani Litostroja občni zbor sindikalne podružnice Litostroja. O njegovem poteku bomo objavili nekaj več v prihodnji številki. Iz obsežnega poročila o delu sindikalne podružnice v našem podjetju pa navajamo to kot nekaj zanimivejših podatkov in ugotovitev.

Med drugim so med letom obravnavali naslednje teme:

— reorganizacija sindikalnih organizacij,

— regresiranje ali subvencioniranje prevoznih stroškov z dela in na delo,

— penzijske usluge in perspektive letovanja v naših počitniških domovih,

— delitev sredstev za K-15, regresi, izleti,

— najemnine v samskih domovih,

— o gospodarski in družbeni reformi,

— o ekonomskem položaju podjetja in reševanju problemov samoupravnih organov,

— poslovno poročilo in delitev sklada skupne porabe,

— obračun po novem pravilniku o delitvi dohodka,

— metoda AODM in rezultati ocenitev,

— odgovornost vodstev organov in članov upravljanja.

Iz poročila komisije za gospodarstvo in delavsko upravljanje pri IO sindikata je razvidno, da so dali nekaj pripomb v zvezi s sprejemom delavcev, bili pa so tudi proti ukinitvi prodaje toplih malic.

Socialna komisija pri IO sindikalne podružnice se je zaradi nastalih sprememb v naši družbi preorientirala od splošne skrbi za vse člane sindikata na ožje področje in delovala v vseh oblikah pomoči in varstva socialno najbolj ogroženih članov kolektiva.

V preteklih dveh letih je bila pomoč dodeljena 89 članom kolektiva v skupnem znesku 16.950,94 Ndin, 75 porodnicam pa 3.110,00 Ndin.

Zadnje dni decembra je potekala akcija za obisk bolnikov, ki so več kot pol leta v bolniškem stanju.

V področje komisije spadajo tudi vsakoletne krvodajalske akcije. Kljub prizadevanju posameznikov in agitaciji opažamo vedno manjše zanimanje in odziv med člani kolektiva. V preteklem mandatnem obdobju sta bili izvedeni dve krvodajalski akciji in se je odzvalo 737 krvodajalcev.

Komisija je nazadnje sodelovala pri razpravi o delitvi sredstev,

ki so ostala kolektivu po ukinitvi 1,5 % prispevka za nadomestilo za ugodnostno vožnjo po obrazcu K-15.

Komisija za rekreacijo je ugotovila, da smo z delom na tem področju napravili korak nazaj z uvedbo 42-urnega delovnega tedna ali skrajšanega delovnega časa, kar velja še posebej za počitek med delom, ki je prekratek za eventualno širše rekreiranje. Lansko leto pa so se izpolnile želje naših balinarjev. Sindikalna podružnica je s pomočjo in prostovoljnimi delom članov kolektiva zgradila moderno 4-stezno balinišče.

Sahisti so na lanskem finalnem republiškem prvenstvu Slovenije zasedli v izredno močni konkurenci 6. mesto.

Števila vseh, ki se rekreirajo s smučanjem, ni mogoče ugotoviti, vsekakor pa bi se vrste lito-

strojskih smučarjev precej pomnožile, če bi bil primerno urejen rekreacijski center na Soriški planini.

Komisija za kulturno in prosvetno delo je v glavnem usmerila svoje delo v organiziranje kulturnih prireditev in v izobraževanje.

Komisija za organizacijsko-kadrovska vprašanja je obravnavala delovni program sindikata, reorganizacijo sindikalnih organizacij, vprašanje reelekcije, evidentiranje kandidatov za organe samoupravljanja, evidentiranje kandidatov za sindikalne organe in predloge za nov način delitve preostalega dela sindikalne članarine.

Z občnih zborov podružnic navajamo nekaj najpomembnejših mnenj o delu sindikata:

— Ne moremo se pohvaliti s svojim delom. Sindikat kot orga-

nizacija ni učinkovit, delno zaradi premajhne pobude odborov, delno pa zaradi nezainteresiranosti članov sindikata, da bi tekoče probleme reševali tudi prek sindikata (MO, OO, Gospodarsko komercialne službe).

— Sestanki so slabo obiskani, po končanih sestankih pa je več kritike kot pa objektivnih razprav in konstruktivnih predlogov na sestankih (OO, Splošno administrativne službe).

— Sindikalna organizacija pri obravnavi AODM ni imela nikakršnega vpliva, odtod tudi vprašanja, čemu sploh služi sindikat (Tehnična služba).

— S predlogi ne uspevamo, z rešitvami žgočih problemov odlaskamo več let (MO, OO, Gosp. kom. služba).

— Zahteva se le disciplina, ne upoštevajo pa se težave zaradi

zastarelih naprav in nepravočasnega prihajanja materiala (MO).

Na občnih zbiorih so člani med drugim predlagali:

— Ustrezno je treba rešiti položaj predsednika sindikata Litostroja. Slišijo se govornice, da je predsednik, ker je plačan od tovarne, bolj zagovornik stališč uprave, kot pa stališč delavcev (MO, FI).

— Če potrebujemo predsednika izvršnega odbora, naj bo plačan iz sindikalne članarine (MO).

— 50 % pobrane članarine naj ostane sindikatu Litostroj (MO, Komercialne službe, ICL).

— Uveljaviti je treba načelo, da se bolnemu članu kolektiva ali invalidu umakne z ustreznega delovnega mesta zdrav delavec (Splošno administrativne službe).

— Za dedka Mraza naj bi plačevali vsi člani določen odstotek članarine. Starši naj bi po možnosti prispevali še določen znesek, vendar naj vsi otroci dobe enaka darila, ne glede na višino plačanega prispevka.

Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je tako aktivna kot pasiva znašala 61.172,31 Ndin.

INŽ. JANEZ STRAŽISAR

Razvoj cementne industrije in naše vključevanje vanj

(Nadaljevanje in konec)

Iz strokovne literature povzemamo, da je bila razvojna pot cementarn v svetu v glavnem podobna kot pri zgoraj opisanih naših cementarnah. Čeprav je načelo proizvodnje cementa ostalo skoraj 100 let nespremenjeno, se je podoba cementarn bistveno spremenila, zlasti po letu 1890, ko so se pojavile prve rotacijske peči. Rotacijske peči so lahko gradili za večje kapacitete, kar je potegnilo za seboj tudi zahtevo po večanju kapacitet ostalih strojev in naprav v cementarnah. Tendencia zadnjih let se intenzivno nagiba k vedno večjim kapacitetam strojev in s tem seveda k večjim dimenzijskim razsežnostim. Tako je npr. mlin za cement kapacitete 40 Mp na uro še pred nekaj leti veljal za zelo velikega, danes pa spada že med manjše stroje, saj v svetu grade cevalne mline premera nad 4 m in dolžine 16 m. Velikosti omejuje ta samo možnost prevoza in izdelava.

REZULTATI POSLOVANJA V LETU 1966

(Nadaljevanje s 3. strani)

stoječih obvez, ki padejo v breme finančnega rezultata.

Ostali podatki iz zaključnega računa:

Vrednost osnovnih sredstev se je zaradi revalorizacije povečala za 33,7 %, naročila so dosegla 97,9 % obsega iz leta 1965, dosežajo pa le 75 % plana za leto 1966. Terjatve nasproti kupcem so porasle za 33,3 %, so pa že v prvi dekadi januarja padle zaradi priliva plačil na ustaljeni nivo. Zaloge surovin in materiala so porasle za 20,1 %, vrednost nedokončane proizvodnje pa je padla za 8,5 %. Zaloge gotovih izdelkov ne kaže posebne spremembe. Obveznosti nasproti dobaviteljem so padle pod polovico po stanju konec leta 1965. Povprečni mesečni neto osebni dohodek je znašal v letu 1965 starih din 71.000, v letu 1966 pa 80.800.

Po podatkih, ki ilustrirajo storilnost živega dela na eno plačano uro je odpadlo skupne proizvodnje v kg v letu 1964 2,33, v letu 1965 2,54, v letu 1966 1,77. Blagovna proizvodnja v kilogramih pa je dosežena v letu 1964 1,30, v letu 1965 1,38 in v letu 1966 1,30.

Na žalost je tendenca storilnosti v upadanju. Situacija zlasti sedaj v času gospodarske reforme nalaga kolektivu smotrnejše gospodarjenje, zlasti z zalogami, in več delovnega učinka ali večjo storilnost dela, hkrati z odpravo zamud v proizvodnji, finalizaciji in dobavi naših izdelkov. Le tako se bo podjetje uspešno obdržalo na tržišču in doseglo boljše finančne rezultate za svoje sklade in za osebne dohodke.

Diagram prikazuje razvoj velikosti rotacijskih peči in cevnih mlinov za cement v zadnjih 50 letih. Za osnovo je vzeta velikost, ki je bila dosežena leta 1950 (100 odstotkov). Krivulje v diagramu so zveznice točk kapacitet 200 novih objektov v obravnavanem časovnem območju.

Če si poglobimo ogledamo krivulje v gornjem diagramu, ugotovimo, da so se velikosti peči za klinker, kot tudi mlinov za cement, v letih 1910 do 1954 le počasi večale in je v letih 1950 do 1955 mlinica cementa velikostnega razreda 20 do 25 Mp na uro (vsi podatki za mlinice cementa se nanašajo na vstopno granulacijo klinkerja 0 do 25 mm, finost zmletka 2800 kvadr. cm na gram) še veljala za veliko mlinico. Po letu 1955 pa vidimo, da prične krivulja velikosti peči za klinker in mlinov za cement rasti vse hitreje.

Vprašanje gradnje velikih enot, tako v tehničnem kot v ekonomskem pogledu, je v splošnem zelo zapleteno in ga tu v glavnem ne bomo obravnavali. Dejstvo je, da je v Jugoslaviji predvidena gradnja novih enot dnevne kapacitete 1000 Mp klinkerja pri že obstoječih cementarnah. Prvi objekt tolikšne kapacitete je v gradnji v Makedoniji.

Ne nazadnje je razlog za tako naglo večanje kapacitet tudi v konkurenčnem boju. Pri proizvodnji strojev velikih dimenzij so namreč iz konkurenčnega bo-

ja izločena manjša podjetja, katerim zmogljivosti obdelovalnih strojev že ne dopuščajo več izdelave velikih elementov.

Ne le da so stroji za opremo cementarn, tako po velikosti kot po teži, zelo veliki, temveč pomenijo za proizvajalca *tipično individualno proizvodnjo*, torej področje v strojništvu, kateremu litostrojarska strojna oprema najbolj ustreza.

Na problem izdelave nenavadno velikih elementov pri opremi cementarn pa smo naleteli tudi v Litostroju, saj npr. nekateri elementi velikih mlinov že presegajo obdelovalne zmogljivosti naših strojev. Obdelan odlitek čelne stene cevalnega mlina tehta nad 20 Mp, plašči največjih cevni mlinov pa še več kot 100 Mp in je zato treba upoštevati tudi že vprašanje prevoza.

Seveda se tem zahtevam laže prilagode velika podjetja, zlasti če imajo že dolgoletno tradicijo. Če po znanih podatkih primerjamo podjetja, ki se doma in v svetu ukvarjajo s proizvodnjo za cementarne, tj. za drobilno in mlevno tehniko, ugotovimo, da je Litostroj daleč »najmlajši« na tem področju. Velika večina inozemskih tovarn ima namreč že 50 do 100-letno tradicijo, medtem ko v Litostroju prav zdaj poteka 10 let od prvih začetkov izdelovanja opreme za cementarne. Pred maloštevilne delavce je bila postavljena zahtevna naloga, ujeti skoraj 100-letni razvoj na

področju, na katerem pri nas še ni bilo skoraj nobenih izkušenj. Če si na kratko ogledamo razvojno pot samo cevalnega mlina za cement kot osnovnega stroja vsake mlinice, vidimo, da je šel od nastanka do danes skozi precej sprememb in izboljšav. Od prvotnega bobnastega mlina s saržnim delovanjem so razvili pretočni mlin, ki je bil najprej deljen v dve enoti — mlin za grobo in mlin za fino mletje.

Po prvi svetovni vojni se je uveljavil pretočni mlin, ki je združeval tako mlin za grobo kot fino mletje. Moč za pogon teh mlinov je redko presegala 400 kW. Ta mlin so kasneje predelili s predelnimi stenami v več komor in s tem prilagodili velikosti mlevnih teles granulaciji materiala vzdolž mlina. Tako je nastal *večkomorni pretočni cevni mlin z izboljšanim delovanjem*.

Z uvajanjem ustreznih oblikovanih sortirnih obloženih plošč so ponovno povečali efekt mlina. Večanje kapacitet mlinic cementa nad 30 Mp na uro je po drugi svetovni vojni omogočilo uveljavljanje obtočnih sistemov cevni mlinov s separatorjem.

Moč pogonskih elektromotorjev teh mlinov presega že 2000 kW. Separator je postal v sistemu mletja obvezen stroj zlasti v zadnjih letih, ko se zahteva vse finejše mletje. In prav v to razvojno stopnjo — namreč v stopnjo obtočnega cevalnega mlina s separatorjem — je »vstopil« Litostroj.

Danes lahko trdimo, da smo v sodelovanju z zunanjimi organizacijami, ki obravnavajo tehnologijo cementa, že sposobni samostojno izdelati kompletne objekte mlinic surovine in cementa do največjih kapacitet. Doslej največji jugoslovanski mlin za cement kapacitete 40 Mp na uro je bil izdelan prav v Litostroju. Mlinice izdelane v Litostroju že obratujejo, in to ne le v Jugoslaviji, temveč tudi v Indiji in Afriki (Etiopiji in Sudanu) v splošno zadovoljstvo investitorjev.

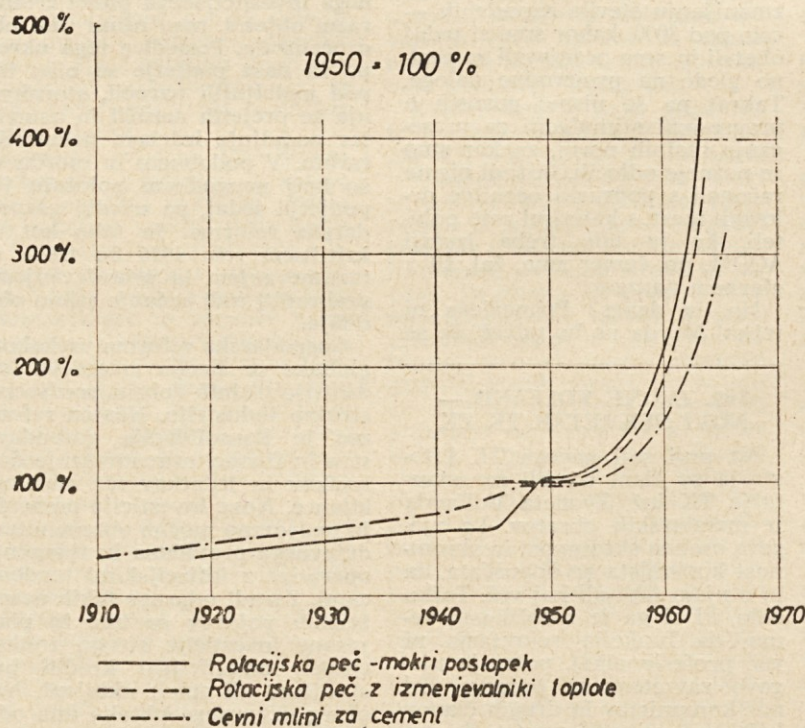
Razvoj in ekonomika silita k vedno večji enotnosti ali izmenljivosti posameznih delov ali strojev, kar je zlasti važno v cementarnah, ki morajo imeti na zalogi vedno dovolj rezervnih delov. Zastoj posameznega stroja v celotnem kompleksu cementarne povzroči izpad tovarne in s tem velike izgube.

Po svojih dosedanjih izkušnjah in predlogih nekaterih inozemskih tovarn imamo v Litostroju že izdelano tipizacijo elementov in kompletnih strojev za drobilno in mlevno tehniko, kot n. pr. cevalne mline, vrečaste filtre, ležaje mlinov itd. Delo na tem področju je zelo obsežno, opis vseh podrobnosti pa presega okvir našnjega članka.

Kaj je s HE Bajina Bašta?

Ni dolgo tega, kar je pričela obratovati HE Bajina Bašta, pa se okoličani že vznemirjajo, češ da doživljajo pogoste potrese. Da nekaj s HE Bajina Bašto ni v redu, dokazuje tudi dejstvo, da se akumulacijsko jezero, namesto da bi se polnilo, prazni. Govorili so celo, da geološke raziskave niso bile opravljene v redu in da je zaradi tega že prišlo do nekaterih težav. Predstavniki Elektroprojekta in Hidrotehnike iz Beograda so razložili pojav upadanja vode s tem, da akumulacijsko jezero dobiva 200 kubikov vode v sekundi, a čez jez je steče vsako sekundo 400 kubikov. Kar pa se tiče potresov, pravijo, da zemljišče zaradi novih vodnih tokov drsi, kar povzroča grmenje, zato so ljudje prepričani, da prihaja do potresov. Natančni aparati, ki so vdelani v HE, pa niso do sedaj ugotovili nikakršne nenormalnosti. Tako pravijo strokovnjaki, a domačini so kljub vsem njihovim zagotovitvam, da je vse v redu, dokaj vznemirjeni.

(Po Vjesniku)

Porast velikosti rotacijskih peči in cevni mlinov v zadnjih 50 letih

Sklepi samoupravnih organov

S SEJE DSP

Na 16. redni seji dne 23. II. 1967 je DS sklenil:

a) viški v podjetju TZ Litostroj v vrednosti 1.140.450,06 Ndin se knjižijo v dobro drugih dohodkov, inventurni manjki v vrednosti 971.187,67 Ndin v breme izrednih stroškov;

b) ugotovljeni viški pri delavski restavraciji TZ Litostroj v višini 3.371,89 Ndin se preknjižijo v dobro drugih dohodkov, inventurni primanjkljaji se preknjižijo v breme izrednih izdatkov, odgovornih oseb, dvomljivih terjatev in v breme popravkov vrednosti drobnega inventarja.

Potrdil je tudi poročilo koordinacijske inventure komisije.

Na podlagi poročila koordinacijske komisije je DS sprejel naslednje sklepe:

a) Na vse stroje in inventar naj se namestijo inventarne številk.

b) Ker je še vedno sobna oprema, last družbenega standarda, v posojilu pri privatnikih, naj se sredstva odprodajo uporabnikom ali kako drugače likvidirajo.

c) V bodoče naj se prepreči nabava ali izdelava osnovnih sredstev mimo postavljenih komisij in DSP; taka nabava ali izdelava je finančni prekršek in uvaža nered v evidenco osnovnih sredstev.

d) Skladišče surovin, reprodukcijskega materiala in orodja na zalogi naj izpopolni poslovanje tako, da se bodo zmanjšali primeri, ko nastopajo razlike med dejanskim in kartotečnim stanjem materiala. Med delom stalne inventurne komisije za leto 1966 se je pokazalo, da se pri vsaki 12. materialni poziciji dejansko stanje ne ujema s kartotečnim. Razlike po finančnih kontih in vzroki nastopajočih razlik se podrobno navajajo v poročilu komisije za ugotavljanje inventurnih viškov in manjkov.

e) Kontrolna komisija za nedovršeno proizvodnjo je v svojem poročilu navedla izdelovalne naloge, ki so bili stopirani, posebej pa tudi nekaj takih, pri katerih stroški močno presegajo planirane lastne cene. Komisija za

presojno kurantnosti zalog nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov, ki še ni končala z delom in ni podala poročila, naj upošteva poročilo kontrolne komisije za nedovršeno proizvodnjo in ravna ustrezno tudi z navodilom finančnega inšpektorja SDK v zapisniku od 24. I. 1967. Prepis tega zapisnika in kopijo poročila kontrolne komisije za nedovršeno proizvodnjo je prejela tudi komisija za presojno kurantnosti.

f) Ustrezno s predlogom kontrolne komisije za nedovršeno proizvodnjo sta PPB in FRS zadolžena, da razjasnita tisti del

nedovršene proizvodnje, ki je prikazan z nalogi, zaključenimi do 31. 12. 1966, pa niso bili fakturirani.

DS je potrdil zaključne račune za leto 1966:

- podjetja TZ Litostroj,
- delavske restavracije TZ Litostroj,
- počitniških domov Fiesa in Mošeniška Draga,
- stanovanjske enote TZ Litostroj,
- poslovno poročilo, ki ga ni bilo mogoče pripraviti pravčasno zaradi kratkega roka, bodo naknadno dali v obravnavo DS enot.

Zaradi noveliranega zakona o zdravstvenem zavarovanju DSP sprejme in razglašja z učinkom

samoupravnega akta splošne veljave sklep o nadomestilu osebnega dohodka za prvih 30 dni držanosti od dela (gl. sklep DSP št. 47/67, ki prične veljati in se uporablja od 1. 3. 1967 dalje).

Po predlogu komisije za prevzem in izločitev osnovnih sredstev je DSP odobril nabavo naslednjih osnovnih sredstev:

- a) za podjetje v breme investicij:
 - transformator moči 1000 kW skupno z dajatvami 4.935.038 Sdin
- b) za stanovanjsko enoto iz njenih sredstev:
 - računski stroj NISA 365.670 Sdin
 - pisalni stroj EMONA 143.400 Sdin
 - pisalna miza in rolo omara 75.285 Sdin
 - jeklena blagajna tipa H5 - KB 26 143.350 Sdin

DSP je odobril odpis naslednjih neizterljivih terjatev:

- BANJA VRUČICA, Teslić v višini 554.200 Sdin
- VOJNA POŠTA SPLIT, Split 54.900 Sdin
- METALIJA, Trbovlje 628.373 Sdin

s priporočilom, da za te in vse nadaljnje odpise poiščejo enote krivice, ki so povzročili nastale terjatve, da se bo proti njim ustrezno ukrepalo.

Zaradi posebnih delovnih zaslug so bila podeljena odlikovanja naslednjim članom našega kolektiva:

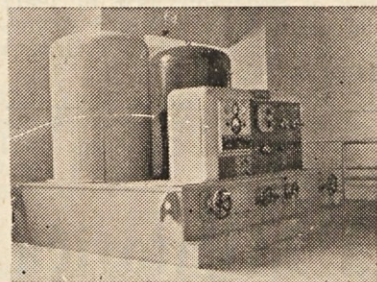
1. Vid Benko — medalja dela,
2. Ivan Bokal — red dela s srebrnim vencem,
3. Ivan Cajhen — red dela s srebrnim vencem,
4. František Dvořák — red dela s srebrnim vencem,
5. Matej Gelemanovič — red dela s srebrnim vencem,
6. Karel Gornik — medalja dela,
7. Andrej Končan — red dela s srebrnim vencem,
8. Franc

Matul — red dela s srebrnim vencem, 9. Jože Mihevc — red dela s srebrnim vencem, 10. Marjan Miklavčič, medalja dela, 11. Drago Pribošek, medalja dela, 12. Franc Šter, red dela s srebrnim vencem, 13. Jože Stojnič, medalja dela, 14. Dušan Tomšič, medalja dela, 15. Milan Vidmar — red dela s srebrnim vencem.

SKLEPI UO

Na 29. redni seji dne 23. II. 1967 je UO podjetja sklenil predlagati DSP, da na podlagi poročila o ugotavljanju viškov in primanjkljajev pri letnem popisu za leto 1966 potrdi preknjižbe podjetja TZ Litostroj in delavske restavracije TZ Litostroj v breme odnosno v dobro izrednih stroškov oziroma drugih dohodkov, odgovornih oseb, popravkov vrednosti drobnega inventarja in v breme dvomljivih terjatev.

UOP je vsestransko obravnaval izplačila OD za januar 1967 in ugotovil, da je bilo izplačanih 4.767.010,53 Ndin, kar močno presega predvideno izplačilo Ndin 4.500.000,00 ne da bi bilo večje izplačilo v skladu s poslovnimi rezultati v zadevnem obdobju. UOP sklone, da ne dovoljuje večjih mesečnih izplačil od planirane

skupne vsote Ndin 4.500.000,00, dokler niso na voljo nove osnove za obračun po pravilniku o delitvi dohodka in še ni dokazanih boljših rezultatov poslovanja, ki bi

skladno z uspehi opravičevali ugodnejšo delitev. Vsakokratno mesečno izplačilo na tej podlagi je treba spremljati in kontrolirati kumulativno, tako da se morebitna prekoračitev v prejšnjem mesecu odšteje od okvirne vsote za delitev v tekočem mesecu. UOP pa poudarja, da so tako odmerjena sredstva za delitev zgolj akontativna in da bo treba sleherno izplačilo OD opravičiti s poslovnimi rezultati oziroma poračunati z uspehi dela skozi leto, kar pomeni, da iz predvidene mesečne kumulative za OD ne izhajajo nobene pravice, ki bi ne bile podvržene reviziji za primer, da rezultati poslovanja ne bi opravičevali tako opravljenih izplačil med letom oziroma po zaključnem računu.

Pri pregledu opravljenih izplačil OD v preteklem letu je UOP ugotovil, da opravljeno število nadur ni realno v primerjavi z doseženimi rezultati v proizvodnji, zato naj DS PE/S v smislu sklepa DSP s 1. 3. 1967 bolj kritično pregledajo nadurno delo in odobrijo delo izven rednega delovnega časa le, če je to potrebno.

UOP sprejme osnutek splošnega akta o porodniškem dopustu in ga kot predlog bodočega pravilnika da v splošno 15-dnevno obravnavo delovni skupnosti in organom samoupravljanja enot oziroma služb.

UOP je bil seznanjen s potekom dela v Obratni ambulanti glede na nekatere novosti in nove težnje na področju zdravstvenega varstva.

UOP je odobril naslednja službena potovanja:

- glavnega direktorja Jožeta Kopiniča v Bolgarijo,
- direktorja prodaje Miloša Mioviča v Indijo,
- Franca Selana iz PE FI v Indijo,
- inž. Franca Hudnika in inž. Marka Goljarja v Italijo,
- inž. Franca Hudnika na Češko.

POŠKODBE V MESECU JANUARJU 1967

V mesecu januarju je bilo v našem podjetju 48 poškodb, in sicer v MO 16, PK 7, FI 18, OO 3 in sektorjih 4.

Zaradi poškodb na glavi smo izgubili 14 delovnih dni; v MO 8, FI 5 in PK 1 dan.

Zaradi poškodb na očeh 71 delovnih dni: v MO 15, FI 46 in PK 10 delovnih dni.

Zaradi poškodb na rokah je bilo izgubljenih: v MO 71 delovnih dni, v PK 14, v FI 75 in OO 6 delovnih dni.

Zaradi poškodb na nogi pa smo izgubili 78 delovnih dni, in sicer: v MO 17, PK 29, FI 80, OO 16 in sektorjih 35 delovnih dni.

Največ ljudi se je poškodovalo v sredo 13, torek 11, četrtek 9, ponedeljek 6, petek 5, sobota 3 in v nedeljo se je poškodoval 1 delavec.

V mesecu januarju smo imeli 4 poškodbe manj kot v decembru 1966. leta.

POŠKODBE V MESECU FEBRUARJU 1967

V mesecu februarju se je zgodilo v našem podjetju 48 poškodb, torej enako število kot v januarju, čeprav je bilo manj delovnih dni.

Po enotah se je poškodovalo: v MO 17, PK 4, FI 15, OO 9 in sektorjih 3 delavci.

Največ se je poškodovalo kvalificiranih delavcev (22), slede nekvalificirani (14) in nato polkvalificirani in visokokvalificirani delavci s po 6 poškodbami.

Roko si je poškodovalo v mesecu februarju 19 delavcev, nogo 14, oči 10, telo 3 in glavo 2 delavca.

Konec februarja je imela osnovna organizacija Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev Jugoslavije Ljubljana-Litostroj svojo redno letno konferenco.

Zaradi nezainteresiranosti rezervnega starešinskega kadra naše armije do svoje stanovske organizacije je bilo na tej konferenci le malo rezervnih oficirjev in podoficirjev, ki žive na litostrajskem terenu. O tem problemu je v svojem poročilu največ govoril dosedanji predsednik, pa tudi prisotni udeleženci te konference. Zato so sklenili, da bodo poročilo predsednika razmnožili in ga poslali vsem rezervnim oficirjem in podoficirjem, ki niso bili prisotni.

Omenjali so tudi možnosti za boljše povezavo ZROP z zvezo borcev NOV na terenu, saj bi morali biti ti dve organizaciji medsebojno najtesneje povezani.

Za novega predsednika je bil ponovno izvoljen Mario L. Vilhar, za podpredsednika in tajnika Mate Lemič, blagajnik je Drago Oblak, predsednik personalne komisije Ivo inž. Cajhen, člana pa Mara Robežnik in Anton Zobec; za predsednika strokovne komisije je bil ponovno izvoljen Albin Forte s članoma Francetom Vrenkom in Henrikom Bratkovičem. Za povezavo z ZB na terenu je bila izbrana Mara Robežnik. Za predsednika nadzornega odbora je bil ponovno izvoljen Nestor inž. Marn, člana pa sta Anton Robežnik in Rado Belič.

Naši obrazi - Stane Koprivnik

Stane Koprivnik je v Litostroju znan skoraj vsakomur. Ne samo zato, ker je 18 let v tovarni, ker je bil pred leti predsednik upravnega odbora, ampak predvsem po svojem delu in uspehih.

Kot glavni delovodja v brusilnici tekačev vodi kakih 70 do 80 delavcev. Za počivanje ni časa, ni prostora in ne miru. Delovno mesto ima v majhnem, bolj uti kot sobi podobnem prostoru. Sredi velike hale je to in sončni žarek ne pride do njega. Ves dan mora goreti luč in tudi zrak ni ravno sanatorijski. Milijoni prašnih delcev pronica iz hale skozi špranje in legajo na tla, na mizo, na obleko in risalno mizo.

V spomin mi prihaja opazka nekega sociologa, ki pravi, da so preproste delovne razmere in skromna oprema pravzaprav znamenje za delavnico ali podjetje, ki je v dinamičnem vzponu in polnem mladostnem poletu, medtem ko so bogate preproge, debeli fotelji, marmornate obloge precej zanesljiv znak, da je podjetje že prišlo v zenit razvoja in se začne druga faza, to je želja po udobju, počitku, s čimer pa delovni elan otopi, borbenost upade.

Koprivniku se še vedno pozna voinj štajerskega narečja, čeprav je sam že skoraj pozabil na svoj rojstni kraj Zreče pri Slov. Konjicah, na tamkajšnje strokovno šolanje, 49 let je star danes, toda bolj mladosten, pozoren, marljiv kot mnogi drugi, ki so mladeniči po letih, a starci po delovnem elanu.

Njegovo delo ni lahko. Brušenje tekačev pri gonilnikih zahteva visokokvalificirane kadre; teh pa ni dovolj in zato je treba jemati delavca »s ceste«. Precej naporov

je treba, da človeka, ki je doslej sekal les v gozdu, oral skopo zemljo na dolenjskem Krasu ali napajal živino, nauči brusiti velike oble površine lopatic pri gonilnikih za turbine. In brusiti gonilnike je nekaj drugega kot brusiti koso za domačo rabo. V 15 letih je postavil na noge brusilnico tekačev in se sam razvil v težko nadomestljivega strokovnjaka. Vpeljal je kontrolo kovinskih površin z magnetofluksom, uvedel dletenje namesto brušenja in iznašel šablone za obdelavo hidravličnih oblik pri gonilnih turbinskih lopatah.

Z uvedbo dletenja je dosegel mnogo hitrejšo in kvalitetnejšo izdelavo, saj se material ne spreminja kot prej; največja prednost pa tiči v zdravju, saj pri dletenju še daleč ni toliko nevarnega prahu, ki povzroča zahrbtno bolezen silikozo.

Za obdelavo turbinskih lopat so prej rabili težke, nerodne in nepregledne modele. Koprivnik pa je uvedel lahke šablone, s katerimi se je zanesljivost kontrole zelo povečala, zmanjšale so se možnosti deformiranja, manipuliranje je postalo lažje in hitrejšo; ne nazadnje pa se je dosegel s tem tudi velik prihranek materiala, torej tudi izdelavnih stroškov. Za Kaplanovo turbino je bilo na primer prej treba 3540 ur brušenja, sedaj pa samo 2500.

Pri vsem tem se človeku vsiljuje vprašanje: Kakšne lastnosti moraš imeti kot iznajditelj, novator, racionalizator, avtor tehnične izboljšave?

Zdi se mi, da so potrebne vsaj tri stvari: zanimanje za svoje delo, občutek za tehnične zakonitosti, združen z neumornim iska-

njem novih rešitev, in slednjič zelo močna volja, da s svojo izboljšavo prebiješ led konservativizma, pomislekov in nezaupanja, na katerega naleti vsaka novost.

Kdor s poklicem ni zadovoljen, kdor ga ne ljubi kot svojega lastnega otroka, ne bo nič tehtnega pogruntal. Delo in človek, človek in delo, to sta pri racionalizatorju neločljiva dela, še več: zlit sta v eno samo telo.

Drugi nepogrešljiv element je tehnično znanje delovne izkušnje. »V službi v glavnem nimam časa iskati nekaj novega. Doma imam mir in vrtam, vrtam v problem. Tudi ponoči se včasih zbudim, ker mi nereseno vprašanje ne da miru« — pripoveduje Koprivnik. »Porojena rešitev pa še zdavnaj ni takoj uporabljiva. Treba jo je preverjati, preizkušati. Desetkrat, petnajstkrat, dvajsetkrat. Sedaj zavrež kot neuporabno eno podrobnost, potem drugi detajlček, dokler se postopno ne izlušči nova rešitev, sposobna za realizacijo.

In še tretja stvar je neizogibna: to je vera v pravilnost nove rešitve, vztrajnost pri uveljavljanju novosti, prebijanju ledu. Vsaka nova stvar trči ob nezaupanje, omalovaževanje ali celo nevoščljivost. In prav tu je treba imeti vso potrebno voljo, saj sicer ostane vsa novost, kljub morebitnim prednostim, samo na papirju in v predalu.

In kakšen je po Koprivnikovem mnenju namen vsake tehnične izboljšave?

- Olajšati delavcu delo,
- Izboljšati in poceniti proizvodnjo.

Napisal Mirko Hrovat

Zanima vas ...

PRISLI

Alojz Rupnik, obl. varilec PK, Alojz Pučko, strugar FI, Ivan Pajer, monter FI, Terezija Lindič, kuhinjska del. ICL, Rado Košir, strugar FI, Franc Papež, vrtalec FI, Franc Pugelj, navezovalec FI, Marija Hadžić, kuharica na Soriči.

ODSLI

Alojz Muren, ročni brusilec FI, Jože Rihar, rezalec MB, Franc Kaplan, zbir. odpad. k. OO, Marija Mikič, teh. risar TPD, Karl Tomič, teh. risar FI, Franc Biščak, skladiščnik MB, Stanislav Koželj, žerjavovodja MO, Albin Hrga, šofer OO, Julij Pugelj, čistilec MO, Stane Miklavčič, pom. kurjač OO, Alojz Pečjak, brusilec FI, Franjo Radovič, monter FI, Kati Kasapovič, kuharica, Počitniški dom Sorica, Franc Žibert, skladiščnik MO, Anton Jereb, strugar FI, Martin Dečman, metalizator OO, Lazar Dobrevski, sam. konstruktor TPD, Maksimiljan Pust, mazalec OO, Karl Podpečnik, priprav. peska MO, Janez inž. Zupančič, sam. konstruktor FI, Avgust Šorli, sam. konstruktor TPD, Jože Strnad, prip. peska MO, Živorad Manojlovič, topilec MO, Franc Hočevnar, čistilec MO, Alojz Peterlin, prip. peska MO, Anton Pavlin, prip. peska MO, Anton Pravne, rezalec MO, Jože Papež,

prip. peska MO, Stanko Zaletelj, rezač MO, Anton Jarc, rezkalec FI.

OJ TA VOJASKI BOBEN

Iz Zadra smo prejeli: Služim vojaški rok v Zadru že 7 mesecev. Z velikim veseljem prečitam tovarniški časopis »Litostroj« ter se vam ob tej priložnosti zahvaljujem za redno pošiljanje. Časopis mi pomeni stalno vez s podjetjem. Želim kolektivu mnogo poslovnega uspeha, še prav posebej pa pozdravljam tovariše iz montaže turbin, mojstra Finžgarja, šefa Roglja in inž. Jožeta Kožuha.

Pavel Perko ml.

RAZSTAVA M. L. VILHARJA V KARLOVCU

V marcu je naš ilustrator, slikar in kipar Mario L. Vilhar pripravil v Kulturnem centru v Karlovcu 22. samostojno razstavo svojih slikarskih in kiparskih del. Razstava je bila odprta 5. marca tl. O njej je poročal tudi ljubljanski radio.

Razen v Sloveniji je Vilhar doslej uspešno razstavljal na Hrvaškem, v Bosni in Srbiji (dvakrat v Beogradu, 1956 in 1961) ter na Danskem (1958), v Avstriji (na Dunaju 1965 in v Gradcu 1966) in Italiji.

Ob slovesu od dr. Ljubinka Mijatovića

Vsako slovo skriva v sebi nekaj nasilnega, težkega, neprijetnega, kot bi nekdo pulil drevo iz zemlje. In čim dlje je raslo drevo v zemlji, tem globlje so se razrasle korenine. Za vsakim slovesom ostane praznina.

Nekaj podobnega občutimo tudi ob odhodu našega zdravnika in upravnika OA dr. Ljubinka Mijatovića. Šest let je zdravil, skrbel za bolne in zdrave, nosil za vsakogar odprto srce in za vsakogar prijazno besedo.

Življenjska pot se mu je začela 1. 1912 v Kuršumljiji, idiličnem kopalniškem mestecu tik pod klanecem, kjer se cesta začne vzpenjati čez hrib v Kosmet. V Prištini je tudi dobil prvo zaposlitev kot zdravnik, toda že 1. 1939 ga najdemo v Ribnici in potem ves čas v Sloveniji, če izvzamemo štiriletni »brezplačni penzion« v nemških in italijanskih vojnih taboriščih. Prva povojna leta je imel odgovorne dolžnosti v vojni saniteti. Že 1. 1952 je dobil čin podpolkovnika, podelili so mu tri visoka odlikovanja, leta 1961 pa je dočkal demobilizacijo in se zaposlil v Obratni ambulanti Litostroja.

V novo delo je vložil vse svoje izkušnje, znanje in zanos zdravnika in človeka. Iz njega diha toplina, zanimanje za bolnika in neuničljiva vitalnost.

Opremljenost naše ambulante nas res ne more spominjati na kakšen Rockefellerjev inštitut, saj je imel celo dr. Schweitzer za svoje gobavce v sredi Afrike boljše prostore; k sreči pa naše zdravje ne tako usodno odvisno od stavbe in opreme zdravstvene objekta.

In sedaj odhaja naš dr. L. Mijatović kot »mož v belem« na bele ladje na morju. Ko se bodo belili valovi razbijali ob stene ladje,

ga bodo morda spomnili na te zave in boje življenja, obenem pa na zmago in prijeten občutek, ki ga prinaša s seboj dobro opravljeno delo.

Doktorju Ljubinku Mijatoviću še krepak stisk roke!

Utrinki iz Gradca

Morda bo za koga od bralcev zanimivo slišati, kaj opaža in doživlja Jugoslovian v tuji deželi, kamor ga je pripeljala pot za daljši čas in kjer nima nikakih prijateljev ali ožjih znancev. Nekaj bežnih začetnih vtisov naj vam posredujem iz Avstrije, se pravi iz Gradca, kjer prebivam, in o ljudeh te dežele, s katero želim imeti čedalje boljše odnose.

Prve dni seveda podzavestno iščeš česar koli, kar bi te spominjalo na domovino: bodisi da brskaš po časopisih, ali vlečeš na ušesa, če boš kje ujel slovensko besedo, ali pa si zelo zgovoren, kadar te tuji znanci sprašujejo o tvoji domovini. Celo slovenskih imen nad lokali, ki jih v Gradcu ni malo, sem se zveselil. In še z izvirnimi črkami jih večinoma pišejo (č, š, ž, namesto sch)! No, navadno se izkaže, da so to begunci iz 1945. leta, ki jim je počasi že splahnela nekdanja nestrpnost do nas. Ko me je, na primer, taka gostilničarka spoznala in zvedela, da sem od zdolaj in »pravoveren« Jugoslovian, je takoj preskočila na slovenščino, pa še bolj prijazno kot prej in pred vsemi gosti. Ko sem pripeljal svoj avto (z ljubljansko registracijo) v servisno delavnico, me je na pragu pisarne neznan uslužbenec dobrodušno nagovoril po slovensko: »Glej jo no ljubljansko srajco, kaj pa vi tukaj?« Tudi on je »majski izletnik«, kakor sam imenuje begunce iz maja 1945. Kot Avstrijec je pobegnil, toda z menoj je rad in še prav dobro mlatil po mariborsko. Žena Slovenka in otroci, s katerimi, kot pravi — še vedno vzdržuje rodbinske stike, pa si še danes služijo kruh v Jugoslaviji.

Razen nepomembnega pljunka, ki sem ga prve dni našel na svojem avtomobilu, parkiranem ves dan na cesti, in ki ga je izzvala kajpak označba »YU«, me doslej še ni doletela nikaka »diskriminacija«. Pač pa sem še isti dan doživel nekaj lepega, obetajočega. V podjetju, kjer delam, me z

NAJBOLJŠE MOSTVO: OSKRBOVALNI OBRATI »ZLATA SMUČKA 67«: ALEKSANDER KABAJ

Peto medobratno tekmovanje v rekreacijskem smučanju je privabilo na visoko zasnežena soriška tekmovališča vse stalne navdušence zimskega športa. Boj za naslove prvakov v posameznih disciplinah je bil izredno napet. Prav posebej velja to za obe najvrednejši lovoriki: moštvenega zmagovalca in najboljšega v kombinaciji vseh treh disciplin: tek, veleslalom in skoki. Pokazalo se je, da ima v letošnjem letu daleč najuspešnejše mostvo podružnica Oskrbovalnih obratov, saj je osvojila tako moštveni prehodni pokal kot tudi prvo mesto v kombinaciji.

Tehnični rezultati:

TEK:

1. Miro Žibert, MO	7:17,4
2. Milan Dekleva, MB	8:04,4
3. Ivan Klemenčič, PPB	8:12,0

VELESALOM:

1. Janez Kalan, MO	46,7
2. Miran Čopi, OO	47,1
3. Aleksander Kabaj, OO	47,7
4. Ivan Klemenčič, PPB	47,8
5. Ervin Golob, OO	48,3

SKOKI:

1. Miran Čopi, OO	15 in 16 m
2. Andrej Kovačič, FI	14,5 in 15 m
3. Aleksander Kabaj, OO	15, 14 m

Kombinacija:

1. Aleksander Kabaj, OO	11 točk
2. Janez Kalan, MO	13 točk
3. Andrej Kovačič, FI	16 točk

Moštva:

1. OO (Čopi, Kabaj, Golob)	13 točk
2. MO (Kalan, Žibert, Rupnik)	20 točk
3.—4. FI in PPB	à 28,5 točk

Čudovita je Soriška planina! Kot privid iz pravljice se je v

prvem dnevu tekmovanja zablesčala v toplem pomladnem soncu. V nedeljo ja padal dež, vendar navdušenih tekmovalcev to ni motilo, da ne bi izvedli tekmovanja do konca. Kako prijetna je potem pot v dolino in kako

iz polnega spet zadoni pesem: »Krepak pogum in trdna volja...«

Ne verjamete?

Pojdite kdaj z nami!

ETO

Na Soriški planini — proga prosta

ČESTITKA

Ob 60. letu našega glavnega urednika in šefa splošne propagandne službe dr. Branka Vrčona mu sodelavci, prijatelji in znanci zavidamo njegov življenjski optimizem, ki ga spremlja vse življenje, in mu ob tej priliki želimo še mnogo let ustvarjalnega dela ter še veliko zdravih in sončnih dni.

bili visoki gostje oblečeni, jedilnike s slavnostnih večerij itd. Velik poudarek so časopisi dajali varnostnim ukrepom policije, ki je bila vse dni vprežena noč in dan. Zelo malo ali pa sploh nič pa ni bilo poudarjeno, da taki ukrepi ne bi bili potrebni zaradi avstrijskega ljudstva, marveč zaradi sovražnih emigrantov, ki jih tako Avstrija, še bolj pa sosednja Nemčija, premalo preganjata.

Kar se tiče razpoloženja avstrijskega ljudstva, nam ga najbolje osvetlujejo dopisi bralcev v časopisih. Tu in tam se je kdo pritoževal, da avstrijska vlada izkazuje preveč časti nekdanjemu voditelju partizanov, ki da so pregnali toliko »poštenih avstrijskih rodoljubov« iz njihove slovenske domovine, čeprav je v splošnem sporazumevanju med narodi po njihovem koristno tudi z nami. Bolj pa prevladujejo med bralci objektivnejša mnenja, ki vsaj priznavajo, da imajo tudi Jugoslovani marsikaj zameriti Nemcem (o sebi Avstrijci v tej zvezi manj govore), in zato pozdravljajo zblizevanje z Jugoslavijo. Ne manjka pa tudi še bolj objektivnih dopisov, med katerimi je eden celo od avstrijskega begunca, ki pravi nekako takole: »Nekdaj so partizani vzbujali strah in trepet in mnogo ljudi je moralo zaradi njih zapustiti svojo domovino. Toda vprašajmo se vendar, kaj so nemške SS-trupe (spet samo nemške) počenjale z Jugoslovani, koliko otrok in mater so pobile? Ali ne bi bil že čas, da potegnemo črto pod starimi računi in začnemo graditi prijateljski most do Jugoslavije?«

Dopisi v tem duhu so precej pogosti, in njihovo razmerje proti nim, ki so sicer za zblizevanje, toda s pridržki, bi lahko ocenili nekako z 2 : 1. To bo verjetno veljalo tudi za splošno mnenje Avstrijcev. Vsekakor pa lahko računamo, da so nam naši severni sosedje v splošnem naklonjeni in da so pogoji za širše sodelovanje z njimi ugodni.

Za danes toliko, prihodnjič pa spet kaj. Prisrčno vas pozdravljam!

Dr. inž. Vlado Jordan

M. L. Vilhar: Jesen v Gradcu

ČLOVEK IN DELO

Kdaj se razburim in zakaj?

Prvo čustvo, ki ga otrok pokaže, ko pride na svet, je nezadovoljstvo; že ob koncu prvega meseca pa občuti razburjenje. Strokovno vzeto je to psihofizičen pojav, ki ga doživlja človek ob kakem močnejšem negativnem dražljaju. To se kaže tudi v opaznih spremembah vegetativnega dogajanja (ojačen utrip, bitje srca, in celo solze). Močnejša razburjenja, posebno še, če se ponavljajo, utegnejo načeti telesno in duševno ravnovesje človeka.

Če se telesa med seboj tarejo, nastane toplota. Če se ljudje med seboj taremo, tremo in zatiramo, tudi nastane vročina. Iz temnih oblakov, nabitih z elektriko, se zabliška, udari strela. Tudi med ljudmi nastopa večkrat tako stanje naelektrjenosti. Lahko bi si tudi sposodili pojav iz mehanike in rekli, da nas nekaj segreje do vrelišča. Seveda imajo nekateri nižje nastavljen vrelišče, drugi višje, kar je pač odvisno od »materiala«, iz katerega smo narejeni.

Ko so bili nedavno v psihološki službi nekateri naši vodstveni ljudje, smo jih zaprosili, da napišejo svoja mnenja k temi »KDAJ SE RAZBURIM IN ZAKAJ?«. Njihovi sestavki so tako zanimivi, da bi bilo v resnici škoda, če bi ostali le v arhivu in jih zato v izvlečku objavljamo v našem časopisu, enim v svarilo, drugim v razvedrilo.

— Zelo me zrevoltira, če se s podrejenim dogovorim za določeno nalogo, pa je ne izvrši in tega niti ne pove. Ima polno izgo-

Otrok že prve dni življenja pokaže nezadovoljstvo, razburjenje, pa tudi pred koncem življenja nismo ravno najbolj prijetno razpoloženi. Vmes pa ...

3. če pred koncem leta pride material, ki bi moral biti že pred pol leta v tovarni,

4. če imamo zadnje mesece preveč dela, druge mesece pa delo iščemo,

5. če vidim plačilni list, kjer je samo 80% plače.

— Razburim se, kadar gre pri delu kaj narobe ali v medsebojnih odnosih. Običajno se obvladam, toda če nekdo kljub natančnemu navodilu in potrebnim sredstvom opravi delo malomarno, človeka obide jeza. Še huje je, če tak človek ne prizna niti delne krivde, ampak navaja vzroke, ki dostikrat z delom nimajo nobene zveze. Včasih me razburja tudi naš ekonomski sistem, ker ne gre, kot bi moral iti, in da so nekateri odgovorni ravnodušni do tega.

— Razburimo se vselej tedaj, kadar smo tudi sami prizadeti. Seveda nismo vsi enako občutljivi in dovzetni do vseh dogodkov.

— V življenju se mnogokrat po nepotrebnem razburimo, ker

ne znamo reagirati trezno in s premislekom. Največkrat se razburim, če mi delo ne gre od rok, kot sem si zamislil. Težko prenašam laži, neposlušnost, hinavstvo, nepoštenost. V takih primerih se pač »izkašljam«, kot se temu reče in se potem bolje počutim. Tako se sprostim napetosti, ki človeka v življenju dostikrat mučijo.

— V tovarni se večinoma razburim zaradi nepotrebnih izmečkov, lomov raznega orodja in kvarov stroja. V ostalem pa se malo razburjam, ker sem vesele narave.

— Zelo se razburim, kadar čutim, da se mi dela krivica, to je, kadar doživljam očitke na račun stvari, kjer nisem sodeloval, ali pa je učinek mojih dobronamer nih želja ravno nasproten. Zelo me razburijo nepravilni odnosi med nadrejenimi in podrejenimi. Mislim na domačnost in familiarnost, toda prav tako neumestna je toga strogost.

— Razburim se, če vidim, da se mi dela krivica in da ne morem nič ukreniti, čeprav imam dober predlog. V našem podjetju se delajo velike napake, pa nimamo tiste moči spodaj, da bi jih skupaj rešili. Mislim pa, da se bomo manj razburjali, če bomo vsak svoje napake pravočasno odpravljali.

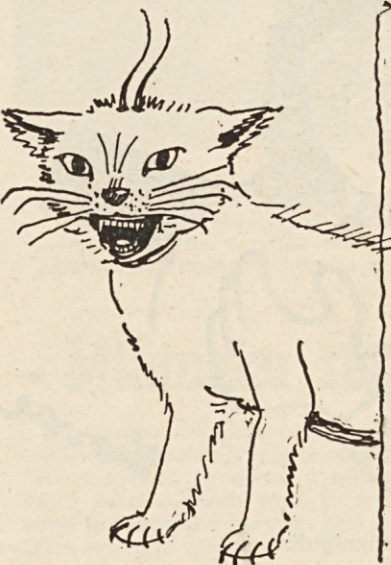
— Razburjajo me predvsem naloge z nemogočim kratkim rokom, brezbriznost delavcev do takih nalog, nepripravljenost materiala, ponavljanje istih napak pri serijskih ali enakih delih, nedoslednost bližnjih sodelavcev.

— Vsak človek ima skrb pri opravljanju službenih dolžnosti in v privatnem življenju. Nekaj službenih problemov bom tudi naštel:

1. konstrukcijske napake se ugotovijo šele v montaži,
2. detajli niso izdelani po ustrezni dokumentaciji,

3. pregled atestiranih delov se prične takrat, ko je izdelek že zmontiran.

Problemi se torej začnejo takrat, ko je izdelek že zmontiran in bi moral k naročniku, ki ga po navadi že nestrpno pričakuje. Litostroj sicer slovi s svojimi izdelki po vsej domovini in zunaj meja, vendar ne vem, koliko časa še, če se ne bo izboljšala prav rokovna plat naše proizvodnje. Zato se najbolj razburim takrat, ko vidim, da dokumentacija potuje od PPB do delavnice eno

Tale maček kaže divjo jezo in popade celo eksperimentatorja. Toda samo tedaj, če ima elektrode vstavljene v določeni del možgan, sicer se obnaša čisto normalno

leto, za izdelek pa potem ostane pol leta časa. Če bi torej tem vprašanjem naši vrhunski ljudje posvetili malo več pozornosti, potem bi se jaz in tudi vsi drugi malo manj razburjali, posebno na koncu leta.

— V službi se razburim, če vidim, da se ponavljajo vedno ene in iste napake. Razburim se, če sem obdolžen za nekaj, česar nisem kriv. Razburim se, če vidim, da bi se nekaj lahko bolje in lažje naredilo, pa mojih predlogov ne upoštevajo.

— Razburim se navadno takrat, ko vidim kakšne nepravilnosti, ki se dogajajo v našem podjetju in sploh v našem gospodar-

stvu. Ker pa je tega mnogo, sem skoraj neprekinjeno razburjen.

Le dva sta izjavila, da se redkokdaj razburita. Izpustili smo vse tiste, ki navajajo razburjenja doma zaradi otrok in težav v družini, čeprav je jasno, da je človek osem ur delavec, vsaj osem ur pa tudi oče in skrbnik družine.

Zdi se mi, da navedene izjave izpričujejo hvalno vredno prizadevanje, pravo mero konstruktivne kritike in želje po izboljšavah nekih naših nepravilnosti. Seveda je stopnja razburjenja odvisna hkrati od moči in pomembnosti dražljaja na eni strani, po drugi strani pa od stopnje frustracijske tolerance.

Obenem se nam zdi, da smemo iz gornjih navedb zaključiti, da ne prihaja do emocionalnih eksplozij toliko zaradi neurejenih ali napetih osebnih odnosov, temveč veliko bolj zaradi tehničnih in organizacijskih problemov. Takšno razburjenje pa je zmanjšan prizadevanje zaradi prizadevanosti — in to je vsekakor dobro znamenje!

M. H.

1967 LETO ZAŠČITE PRI DELU

Zvezni sekretariat za delo, zvezni inšpektorat za delo ter Jugoslovanska skupnost za napredek zaščite pri delu so skupno z Zvezo sindikatov Jugoslavije predlagali, da se letošnje leto proglasi za leto zaščite pri delu.

Vse večja produktivnost in racionalizacija dela zahteva bolj zahtevne mere in ustreznejše oblike dela zaščite pri delu. Potrebno je, da zmanjšamo število nesreč pri delu kakor tudi število raznih poklicnih obolenj, saj s tem premalo zaščiten delavec povzroči škodo delovnemu kolektivu.

Po mišljenju sindikatov naj bi bilo težišče zaščite pri delu prav v delovnih organizacijah. Le-te naj bo čim konkretnije in dosledneje upoštevale tehnično varstvene predpise, in prav tako naj bi prispevale čim več denarnih sredstev za nabavo zaščitnih sredstev itd.

Seveda pa zveza sindikatov v letu zaščite pri delu pričakuje razumevanje in pomoč tudi od zavodov za izobraževanje ter od podjetij, ki izdelujejo zaščitno opremo.

(Po Privrednem pregledu)

ZDRAVO SPANJE DOBRO POČUTJE

Sodobni razvoj proizvodnih sredstev, razvoj tehnike in splošno tempo življenja omogočajo človeku večjo aktivnost, vendar zahtevajo tudi večjo umsko obremenitev in koncentracijo. Spomnimo se samo vsakodnevnih skrbi pri delu, na poti, v trgovini in doma. Vsi smo prisiljeni planirati delo in čas in vsi smo v nenehnem strahu, da česa ne pozabimo, da ne naredimo napak in podobno.

Sodobni tempo življenja moti mir, ovira počitek in se odraža tudi na spanju. Spanje je osnovna biološka potreba organizma; zato ne smemo dovoliti, da bi bil organizem v tej osnovni potrebi prikrajšan. Preden se odpravimo k počitku — spanju, sta važni volja in odločitev: se pravi da se moramo skoncentrirati na to misel in vsa druga razmišljanja odstraniti. Vedno moramo biti veseli, da lahko gremo spat, ne glede na to, kakšne naloge nas čakajo naslednji dan. Brez volje in koncentracije nobeno delo ni popolno. Voznik, ki ni koncentriran za volanom, se izpostavlja prometnim nesrečam; delavec, študent, gospodinja so v nevarnosti, da jih doletijo nezgode, njihovo delo je površno in delajo razne napake, če niso osredotočeni na delo. Podobna koncentracija ali priprava je potrebna tudi za spanje.

Koliko časa je potrebno za spanje, ni točno določeno, vendar je staro pravilo, da je dovolj tretjina dneva t. j. 8 ur. Otroci in mladina potrebujejo več spa-

nja, in sicer 8 do 10 ur. Pred spanjem ni dobro delati težkih fizičnih del; priporočljivo pa je gibanje, saj je znano, da potnik najlažje zaspi.

V spanju ločimo štiri faze, in sicer od lahkega sna, ko se lahko še brž prebudimo, do globokega sna, kadar sta dihanje in pulz počasnejša. Zanimivo je, da se te štiri faze menjavajo v razdobju ene do ene in pol ure. Zaradi tega se dogaja, da nas tudi ob 12. ali 2. uri ponoči zbudi najmanjši šum. Najslabše je, kadar se zbudimo v četrti fazi spanja: zaradi tega moramo pri zbujanju nekoga počakati na prehod v prvo fazo in ga pustiti 15–20 minut, če se težko prebujata. Verjetno je vsakdo doživel, da se je ob določenem času težko prebudil, vendar se je čez 10–15 minut sam in lahko prebudil. To pomeni, da je cikel faz spanja prešel iz četrte v prvo fazo. Najvažnejša je četrta faza, v njej se organizem najbolje odpočije. V tej fazi sanjamo in zaradi tega moramo spati vsaj 1.30 ure. Krajša spanja so nepopolna

in smo še bolj utrujeni po 30-minutnem popoldanskem spanju, ker ne dosežemo četrte faze. Pretirane skrbi, živčna napetost, večja doza uspavalnih sredstev, alkohola in kofeina prizadenejo najvažnejšo četrto fazo. Odtod žal pogoste besede: »Nocoj sem slabo spal.«

Rekli smo že, da je važna priprava in navada pred spanjem. Vsak človek ima posebno pripravo t. j. ima svojo navado pred spanjem. Večkrat opazimo, da otroci nočejo spati, če jih k temu silimo; ko pa jih prenehamo siliti, se sami zberejo na divan in kaj kmalu zaspijo. Nekdo zaspi ob branju, drugi ob naslonitvi, tretji ob glasbi, četrti ob pregrnitvi itd. Te navade v pripravi za spanje je potrebno upoštevati ali jih ustvariti. Tako je za otroke bolje, da ga ne strahimo s spanjem, temveč ga pripravimo (pregnemo, odenemo, češ da ga ne bo zeblo). Drugi je zopet navajen popiti mleko ali čaj in kadar mu pijačo ponudimo, podzavestno vstane in gre spat. Teh navad je nešteto in jih moramo poznati za sebe in za druge, tako da je vsako spanje pripravljeno in uspešno. Umetno pripravljeno na spanje z jemanjem uspavalnih sredstev ni priporočljivo, posebno še če to preide v navado. Zlasti nevarna so sedativna (pomirjujoča) sredstva,

če jih jemljemo v vinjenem stanju. Čas spanja ni tako bistveno pomemben, razen če nekdo ne more dobro spati podnevi, zgodaj zvečer, pozno zvečer in podobno. Važno je le primerno spanje.

Znano je, da so nekateri pisatelji največ ustvarili v nočnem času, podnevi pa so dobro spali. Način spanja je v ozki povezavi z značajem človekove osebnosti, zaradi tega flegmatični ljudje lažje spijo in povsod lahko zaspijo (doma, v hotelu, na obisku, celo v vlaku in kino dvorani). Občutljive osebe nasprotno težko zaspijo. Zaradi tega se dogaja, da nekateri prihajajo utrujeni celo s počitnic in se veselijo, da so zopet doma, na svoji postelji.

V takšnem primeru lahko odigramo veliko vlogo sami. Pri tem moramo v pripravi za spanje uporabljati bodrilne besede: (nocoj bom lepo spal, dobro je, da je okno odprto, z okna naše sobe je lep razgled na morje, vesel sem sprememb, čeprav je ležišče trdo in pd.) Vedeti moramo, da smo nekomu, ki smo mu omogočili dobro spanje, zagotovili dobro počutje — srečen dan.

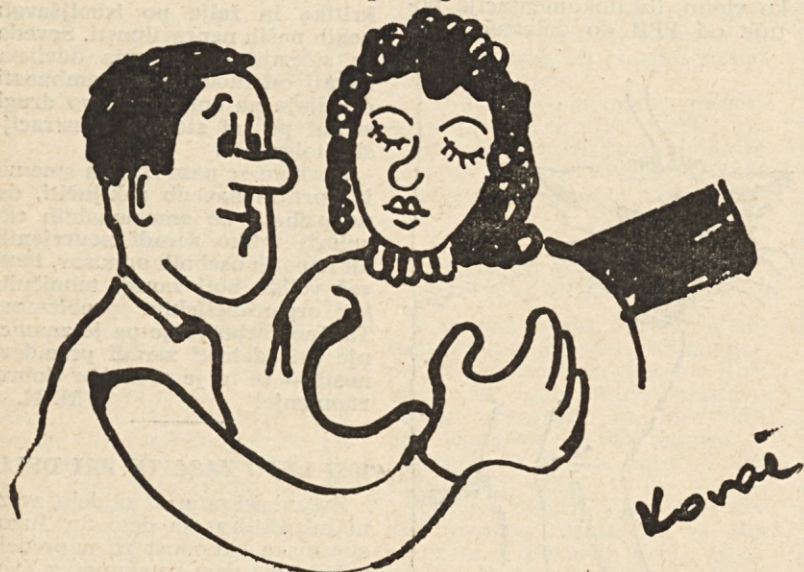
Nespečnost ali slabo spanje imata lahko težke posledice. Po-span človek je nevoljen, zadirčen, njegova aktivnost znatno pada, izpostavljen je raznim neugodam, podvržen je nervozi, s slabo voljo pa vpliva tudi na druge. Premalo spanja v daljšem času povzroči težke motnje, živčno raztresenost, privede, halucinacije, umišljen strah pred umišljeno nevarnostjo, duševne motnje in drugo. Zaradi tega je dolžnost nas vseh, skrbeti za prijeten vsakodnevni počitek — spanje. Ta skrb bo obenem ugodno vplivala na naše zdravje, razpoloženje in dobro voljo naše okolice.

Vojko M.

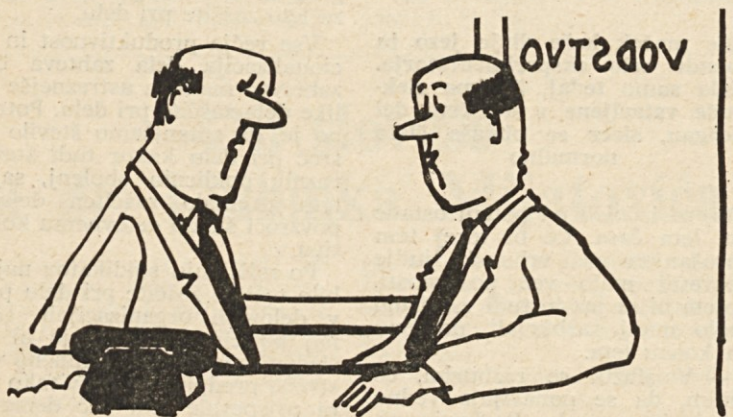
ZA RAZVEDRILLO

Delovna mesta — obrazi

V vsaki številki našega lista vam bomo skušali nazorno predstaviti enega od delavcev oziroma kaj dela, kaj je njegova dejavnost. V prejšnji številki smo predstavili steno-daktilografa. Sodelujte s predlogi

Manipulant manipulira

»Končno bomo dobili v enoto kadrovanca, da se bomo lahko ukvarjali s strokovnimi problemi.«

»No, vidiš Janez, kako je naš Litostroj korak pred ostalimi. Prvega aprila bo vzel pod streho več mladih strokovnjakov, ki na zavodu za zaposlovanje iščejo delo.«

»Tega pa še ne veš, Francelj, da bodo z njimi zamenjali tiste na vodilnih delovnih mestih, ki nimajo ustrezne izobrazbe.«

Ni prav razumel
»...da, povečanje števila zaposlenih za 10 %, da...«

DVA PRIJATELJA SE POMENKUJETA

— Veš, žena mi je rekla, če pridem domov po deseti uri, me bo vrgla na cesto.
— Prav, mu odvrne kolega, pa pridem pred deseto in vrzi ti ženo na cesto; potem bom pa jaz prišel k tebi in bova skupaj lahko še kakšno rekla.

Dolgi lasje, kratka pamet; dolg jezik, kratka kariera.

Če pazljivo spremljamo kritiziranje, dobimo vtis, da smo zelo strogi do tistih, ki delajo, nadvse obzirni pa do tistih, ki se znajo delu (in s tem tudi kritiki) izogniti.

PRAZNIK ŽENA PO NOVEM

Prijatelj me je vprašal, kako sva kaj z ženo proslavila 8. mar. rec. Letos prav slabo. Oba z ženo sva morala kot upokojenca zapustiti službi, zato bova rajši slavila 40 mučencev.

OBCINSKI PRVAKI V ZIMSKIH IGRAH

Prizadevni odbor Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Siška je 5. marca organiziral v Kranjski gori tekmovalce v veslanju. V krasnem sončnem vremenu se je na startu v Brsnini zbralo čez 50 tekmovalcev enajstih sindikalnih podružnic, od tega kar 26 predstavnikov Litostroja. Ta številčna premoč se je odrazila tudi v končnih rezultatih, saj so litostrojski smučarji poleg ekipne zmage dosegli še naslednje uvrstitve:

Tekmovalci do 35 let:

1.—2. Miran Čopi, TZL	1.08,5
1.—2. Janez Hafner, TZL	1.08,5
3. Rajko Knific, Celuloza	1.09,0
4. Milan Celik, TZL	1.10,2
5. Andrej Kovačič, TZL	1.10,4
in še 5 tekmovalcev TZL do 11. mesta!	

Starejši tekmovalci:

1. Milan Bernik, Iskra	1.01,3
4. Oton Bolha, TZL	1.17,1
5. Ludvik Šarf, TZL	1.19,1

Ženske:

1. Alenka Hudobivnik, S. R. Jakopiča	1.26,8
2. Marija Oberstar, TZL	1.32,5

EKIPE:

I. Litostroj	3.27,2
II. Tiki	3.42,5
III. Color	3.47,6

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 Sdin — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna CZP »Primorski tisk« v Kopru.

Svet na površini 405 hektarov

Od 28. aprila do 27. oktobra 1967 bo več kot 70 držav pokazalo Kanadi svoje tradicije in kulturo, svoj industrijski razvoj in načrte za prihodnost. Kanada pa se bo po svojih najboljših močeh pokazala svetu.

To se bo zgodilo ob priliki svetovne in mednarodne razstave leta 1967, s katero bo Kanada proslavila 100-letnico Kanadske konfederacije. Razstava bo v Montrealu, ki bo takrat praznoval svoj 325. obletnico.

Moderna doba svetovnih razstav in sejmov se je začela leta 1851 z veliko razstavo v Londonu. Uspela je in kot vsem uspehom so tudi njej sledile razstave na vseh kontinentih, razen v Aziji. Prišlo je do prave poplave tovrstnih prireditvev. Da bi se izognili zmešnjavi, je bilo treba ustanoviti neko mednarodno telo, ki naj bi skrbelo za red.

Delegati iz 31 držav, ki so se zbrali 22. novembra 1928. v Parizu, so podpisali konvencijo z določili in pravili za organizacijo mednarodnih razstav. Mednarodni urad za razstave, kot so to institucije imenovali, se je leta 1948 zopet sestel v Parizu in izdal nekaj novih odlokov, ki veljajo še danes.

Svetovno razstavo v Montrealu so označili kot razstavo prve kategorije, kjer si morajo vse države-udeleženke same zgraditi paviljone.

Kakšna je razlika med svetovnim sejmom in razstavo? Mednarodni urad za razstave je definiral sejem kot neke vrste trg, kjer ima veliko proizvajalcev možnost, da v relativno kratkem času ponujajo vzorce svojih izdelkov. Nima nobenega določenega vzgojnega namena, omogoča pa boljše prodajo in nakup.

Pri razstavi pa gre za popolnoma drugačno misel. Res je, da omogoča, da se zbere precejšnje število industrijskih in drugih izdelkov iz različnih dežel, ki sodelujejo na razstavi. Toda njen namen ni toliko v tem, da bi našla kupce za te izdelke, temveč v tem, da prikaže njihovo vred-

nost in uporabnost na čim bolj originalen način. Ker je udeleženi veliko število dežel in ker vsaka izraža svoje zamisli, postane tako srečanje narodov splošna primerjava, vir informacij in prikaz sedanje dobe.

Treba je veliko časa, naporov in denarja, da se pripravi razstava prve kategorije. Če bi zahtevali od držav, da jih večkrat prirejajo, bi jim to bolj škodovalo kot koristilo. Da bi to preprečili, je Mednarodni urad za razstave izdal nekaj dodatnih določil.

Svet so razdelili v tri cone: evropsko, panameriško in ostali svet. Vsaka država sme prirediti razstavo prve kategorije le enkrat v petnajstih letih; države v isti coni enkrat na šest let; različne države v različnih conah pa enkrat na dve leti. Določili so tudi, da sme razstava trajati največ šest mesecev.

Zadnja svetovna razstava prve kategorije je bila v Bruslju leta 1958. Ko je Kanada leta 1960 zaprosila Mednarodni urad za razstave, da bi bila ona prirediteljica naslednje, s katero bi proslavila 100-letnico konfederacije, se je pojavil še en prosilec: Sovjetska zveza. Tudi zanjo bo leto 1967 pomembno, praznovali bodo namreč petdeseto obletnico revolucije iz leta 1917. O zadevi so glasovali in Kanada je izgubila. Ko pa si je Sovjetska zveza premislila, je Kanada ponovno zaprosila in novembra 1962 so ji soglasno podelili pravico organizacije svetovne razstave.

Naslednji mesec so v Kanadi ustanovili komite za organizacijo svetovne razstave pod pokroviteljstvom federalne vlade in pričeli pripravljati načrte.

Treba se je bilo odločiti, v katerem mestu bo razstava. Odločili so se za Montreal — sedmo največje mesto v Severni Ameriki in drugo največje francosko govoreče mesto na svetu. Zelo

dobro dostopno je po kopnem, z morja in iz zraka.

Po dolgotrajnih pregovornanjih so se odločili, da bo razstavni prostor na reki St. Lawrence, in sicer na otoku, ki ga je raziskovalec Samuel de Champlain imenoval po svoji ženi Heleni: Ile Sainte-Hélène.

Da ne bi uničili parka na otoku, so se odločili, da ga bodo umetno padaljšali na obeh straneh, torej da bodo zgradili nov umeten otok. Navozili so nič manj kot 25 milijonov ton materiala. Tovornjaki so v nepretrgani vrsti vozili noč in dan in Montrealčani se jih bodo še dolgo spominjali. Imeni obeh umetnih otokov sta: Notre-Dame in La Ronde.

Večina razstav ima moto, ki naj spodbuja iznajdljivost in inteligenco držav-udeleženk. Za to razstavo, ki jo kratko imenujejo Expo 67, so moto našli v knjigi francoskega avtorja Antoina de Saint-Exupéryja »Terre des Hommes«, kjer je napisal: »Biti človek, pomeni čutiti, da s svojim delom pomagaš pri gradnji Sveta.«

Moto razstave je torej »Človek in njegov svet« in se bo kazal še v petih temah: Človek ustvarjalec; Človek raziskovalec; Človek proizvajalec; Človek in skupnost; Človek oskrbovalec.

Potem ko so določili razstavni prostor in dobili moto, pa so morali privabiti mednarodne udeležence. Do sedaj se je prijavilo 70 držav, pričakujejo pa, da jih bo ob začetku razstave kakih 80.

Zdaj je v gradnji nekaj več kot 50 stavb, v Ontariu in Quebecu pa gojijo 83,6 km² travnate površine, ki jo bodo, ko bodo končana dela na razstaviščnem prostoru, prenesli tja.

Julija 1965 so položili temelje za glavni vhod. Tam blizu bo stal Expo stadion s 25.000 sedeži za vojaške in druge prireditve. Na

drugi strani vhoda so že vidni obrisi parkirnega prostora Victoria, kjer bo lahko parkiralo 12 tisoč vozil.

Če gremo naprej proti reki, naletimo na skupino štirih stavb. Največja od njih je upravno poslopje, kjer bo med drugim tudi novinarski center. Naslednja stavba je radijski in TV center. Obiskovalci si bodo tu lahko ogledali, kako nastajajo radijske in TV oddaje. Severno od upravne zgradbe so temelji za umetnostno galerijo, kjer bodo razstavili 150 svetovno znanih slik, ki jih je izbrala mednarodna žirija. Ta razstava naj bi ustrezala temi »Človek ustvarjalec«. Zadnja od te skupine stavb bo Expo gledališče. Zgrajeno bo v obliki pahljače in bo imelo prostora za dva tisoč gledalcev, ki bodo poslušali zabavno-glasbene ansamble in posamezne soliste. Tu bodo priredili tudi dva glavna filmska festivala.

Blizu gledališča bo stalo poslopje, v katerem bo Mednarodni trgovinski center — kjer se bodo sestajali poslovni ljudje, ki bodo prišli na razstavo. Zabavali in odpočili pa se bodo lahko v Expo klubu.

Tudi za prevoz obiskovalcev bo dobro poskrbljeno. V ta namen pripravljajo Expo ekspres — sistem električnih vlakov, ki bodo vozili nad glavami obiskovalcev. Sistem nameravajo preizkusiti 1. julija 1966.

Blizu druge postaje Expo ekspresa so v avgustu 1965 začeli graditi Habitat 67, kar je po mnenju nekaterih najbolj drzen podvig, ki so se ga Kanadčani lotili. Naselje bo sestavljeno iz 158 hiš, ki bodo imele od ene do štirih spalnic. Imelo bo piramidno obliko in bo zgrajeno tako, da bodo imeli prebivalci vsake hiše zagotovljeno nemotenost, svoj vrt in obilo svežega zraka in sonca.

(Nadaljevanje prihodnjič)